

Samrådsredogörelse

Detaljplan för område vid Solberga bollplan (del av Västberga I:I m.fl.) i stadsdelarna Sol- berga och Västberga i Stockholm, S-Dp 2010- 0950-54

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund	3
Förslaget syfte och huvuddrag	3
Hur samrådet bedrivits	3
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden ...	3
Allmänt om samrådet och planprocessen.....	3
Allmänt om förslaget och utvecklingen	4
Arkitektur och gestaltning	4
Kulturmiljö	5
Lek och rekreation.....	5
Naturmiljö och grönkompensation	6
Gator och trafik	7
Teknisk försörjning.....	9
Hälsa och säkerhet.....	10
Miljö- och klimataspekter	13
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	14
Föreslagna förändringar.....	14
Inkomna synpunkter.....	15
Statliga och regionala myndigheter och förbund.....	15
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	18
Övriga remissinstanser	25
Sakägare enligt fastighetsförteckning.....	27
Övriga, ej sakägare	31

Sammanfattning

Planen syftar till att möjliggöra byggnation av flerbostadshus på och intill en befintlig bollplan. Bollplanen ersätts med en ny anläggning öster om den nuvarande. Totalt möjliggörs ca 370 lägenheter. Planförslaget har varit ute på samråd under tiden 7 januari – 18 februari 2014. Under samrådet har 31 yttranden inkommit. Av de remissinstanser som lämnat synpunkter ger de förslag på förändringar och förtydliganden avseende framförallt riskfrågor, bullerfrågor, förlängningen av Folkparksvägen och angöring till ny idrottsanläggning, gröna samband, lek och rekreation samt grönytekomensation. De flesta sakägare och övriga boende framför synpunkter gällande angöringen till den nya idrottsplatsen samt att större hänsyn bör tas till befintlig natur i området.

Planområdet utsätts för bulleremissioner samt riskfaktorer från Sandviks anläggning i Västberga industriområde. Sandviks verksamhet är tillståndspliktig enligt Miljöbalken. Riskåtgärder och hantering av bulleremissioner från anläggningen har studerats och kommer vidare studeras inför utställningen av planen. Stadsbyggnadskontoret bedömer att inkomna synpunkter avseende risk och industribuller kommer kunna beaktas och hanteras i fortsatt planarbete. Planhandlingarna kommer att kompletteras i detta avseende.

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare:

- Fördjupade risk-PM tas fram med förslag till åtgärder för föreslagna bostads- respektive idrottsbyggnader.
- En ny industribullerutredning tas fram. Förslag till åtgärder på Sandviks anläggning/fläktar för att nå bullervillkoren tas fram som grund till avtal mellan byggherrarna och Sandvik AB.
- En djupare naturinventering med förslag på kompensationsåtgärder tas fram
- Placeringen av byggnader inom idrottsanläggningen ses över så att ledningsstråket mellan idrottsanläggningen och befintliga bostäder sydväst om planområdet inte påverkas
- Möjlighet att spara fler befintliga träd inom området studeras

Stadsbyggnadskontoret föreslår att planförslaget ändras så att idrottsanläggningens angöring istället sker från Lerkrogsvägen och att vändplatsen i Folkparksvägens förlängning därmed kan flyttas närmare den föreslagna bebyggelsen. Idrottsanläggningens besöksparkering föreslås anläggas på Lerkrogsvägen. Ny gång- och cykelväg kommer förbinda Folkparksvägen med Lerkrogsvägen samt skolan med den nya idrottsanläggningen. Byggrätten för förskolan utökas så att den kan byggas i tre våningar för att öka flexibiliteten. De byggrätter som berörs av riskaspekter från Västberga ges planbestämmelser som reglerar lämpliga åtgärder. Planbeskrivningen förtydligas och revideras utifrån inkomna synpunkter bland annat avseende buller, risk, natur, lek och trafik.

Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna kan hanteras och studeras vidare i det fortsatta planarbetet.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra byggnation av flerbostadshus på och intill en befintlig bollplan. Bollplanen ersätts med en ny anläggning öster om den nuvarande. Planområdet ligger i Solberga, mellan Folkparksvägen och Västberga industriområde. Nordväst om planområdet ligger Solbergaskolan och i sydost finns befintliga bostäder. I Västberga industriområde finns verksamhet som gör att bebyggelse inte bör finnas inom 75 meter från verksamheten utan riskåtgärder. Planförslaget har tagit hänsyn till detta.

Planförslaget möjliggör uppförande av ca 370 lägenheter varav ca 55 % är hyresrätter och ca 45 % bostadsrätter. Den föreslagna bebyggelsen har anpassats till Solbergas kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljö avseende struktur och gestaltning. Den nya bollplanen placeras i ett område direkt söder om Västberga industriområde som idag i huvudsak består av en öppen gräsyta. Bollplanen kommer att utgöras av en elvamannaplan belagd med konstgräs. Vid bollplanen planeras även löparbanor, längdhoppsgrop, en mindre läktare, boule- och kulstöttningsbana samt en multisportplan.

Detaljplanen säkerställer även uppförande av en ny förskola inom den nuvarande skolfastigheten.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 7 januari – 18 februari 2014. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, på Medborgarkontoret i Älvsjö samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annonser om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i Liljeholmen-Älvsjö-Gröndal-Hägersten torsdagen den 9 januari 2014. Samrådsmöte hölls i Solbergaskolans matsal den 28 januari 2014 där ca 40 personer närvarade.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Nedan redovisas ämnesvis de synpunkter som inkom under samrådet. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

Allmänt om samrådet och planprocessen

Älvsjö Miljöråd anser att projektets samrådsprocess inte följt Plan- och bygglagen. Stadens tjänstemän var inte förberedda på mötet samt att ansvariga tjänstemän och högtalaranläggning saknades. Miljörådet skriver att besökarna ställde frågor som de ansvariga inte kunde svara på, utan uppmanades istället att skicka in sina frågor skriftligt. Många invände mot detta och menade att avsikten med ett öppet samråd väl ändå var att få svar på frågor.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Under perioden 7 januari – 18 februari genomförde staden samråd för aktuell detaljplan vilket kompletterades med ett informationsmöte den 24 januari på Solbergaskolan. För de frågor som inte kunde besvaras direkt på mötet har det varit möjligt att kontakta stadsbyggnadskontoret under samrådstiden. Sam-

rådsprocessen har skett enligt kontorets rutiner i enlighet med Plan- och bygglagen.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

En boende ställer frågan hur den här planen rymmer med förslaget till ny stadsdel i Älvsjö med ca 10 000 bostäder. Det byggs mycket i Solberga men en helhetsyn saknas.

Några boende anser att det istället ska byggas bostäder där idrottsplatsen planeras och att nuvarande bollplan behålls. Om detta inte är möjligt pga. av risk kan en mur eller liknande byggas mellan industriområdet och de nya bostäderna.

Stockholm Business Region anser det positivt att området utvecklas, samtidigt är det viktigt att hänsyn tas till befintliga verksamhetsområden och företag som i framtiden vill etablera sig där. Dessa ska inte påverkas av klagomål från boende utan kunna växa fritt.

Stockholm Business Region och Yimby önskar att föreslagen bebyggelse förses med viss andel lokalyta i linje med stadens riktlinjer. Yimby anser att det i slänten mot Lerkrogsvägen bör uppföras kontor och kommersiella lokaler istället för att bevara skog med låga naturvärden.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Behovet av nya bostäder är idag stort i Stockholm, och kommer även fortsättningsvis vara stort. Enligt Stockholms översiktsplan beräknas kommunens befolkning öka till ca en miljon fram till år 2030. En av stadens stora utmaningar är att få fram bostäder som kan möta upp befolkningsökningen. Mot bakgrund av detta kommer det vara aktuellt att både förtäta delar av Solberga och Älvsjö. Staden tog under 2005 fram ett övergripande program för utvecklingen av Solberga. I programmet ingår det aktuella detaljplaneprojektet som en del.

Enligt riskutredningen bör ingen bebyggelse uppföras inom ett skyddsavstånd på 75 meter från Sandviks anläggning. Av den anledningen är det inte lämpligt att bebygga slänten mellan Lerkrogsvägen och befintlig bollplan. Av samma anledning samt på grund av industribuller är det inte heller lämpligt att bygga bostäder på gräsytan där den nya idrottsplatsen planeras.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att verksamheten i Västberga industriområde inte påverkas negativt vid genomförandet av detaljplanen.

Möjligheten för lokalyta i bottenplan utreds inför granskningen av detaljplanen.

Arkitektur och gestaltning

Skönhetsrådet anser att förslagets anpassning till omgivande struktur gällande volym, placering, gestaltungsprincip samt entréers placering är riktig. Rådet anser dock att förslagets arkitektur kan vässas ytterligare så att bebyggelsen kan bli en positiv del i stadsdelen. Stadsmuseet ser det som positivt att volymerna föreslås vara uppbrutna, och att en avvikande kvartersstruktur på bollplanen är möjlig på denna självständiga plats. Älvsjö Miljöråd anser att husen har placerats för tätt vilket medför negativ påverkan avseende grönska, ljus och rymd, även för befintlig bebyggelse.

Älvsjö miljöråd anser att det högre huset inte fullständigt redovisas varför handlingarna bör kompletteras med redovisning av placering, utseende, materialval och beskuggning.

Utbildningsförvaltningen önskar att förskolan kan uppföras i tre våningar för att öka flexibiliteten.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

I planbeskrivningen illustreras ett anslag och beskrivning av bebyggelsens gestaltning. Vid efterföljande bygglovsprövning vässas arkitekturen ytterligare.

Den högre byggnaden som föreslås vid Folkparksvägens korsning uppförs som ett punkthus i 11 våningar. Högre solitära byggnader finns på flertalet platser i Solberga, bland annat intill Klacktorget söder om planområdet. Högre hus ansluter till en lokalt förankrad typologi, där viktiga publika rum längs vägen utmärks av torn. Byggnadens placering, utformning och påverkan på omkringliggande stadsmiljö framgår i planbeskrivningen.

Stadsbyggnadskontoret kommer inför utställning att möjliggöra att förskolan kan byggas i upp till tre våningar.

Kulturmiljö

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse samt landskap- och stadsbild

Älvsjö Miljöråd anser inte att den föreslagna bebyggelsen har anpassats till Solbergas kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljö avseende struktur och gestaltning. Stadsmuseet tillstyrker förslaget och bedömer att det kan genomföras utan att kulturhistoriska miljövärden minskar i betydelse. Museet anser det dock viktigt att bevara Folkparksvägens gröna parkstråkskaraktär och önskar därför att föreslagen bebyggelse längs vägen flyttas längre bort från den.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret delar Stadsmuseets bedömning att förslaget inte bedöms påverka Solbergas kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljö på ett negativt sätt. De nya bostadshusen närmast befintlig bebyggelse har i sin gestaltning anpassats efter Solbergas befintliga stadsmiljö. Bebyggelsen på bollplanen är i struktur och gestaltning avvikande från sin omgivning vilket kontoret ansett möjligt på grund av kvarterets mer självständiga placering. Kontoret anser i likhet med Stadsmuseet att karaktären av Folkparksvägen som grönt stråk bör bevaras, i förslaget har bland annat karaktärsfull berg- och naturmark närmast korsningen bevarats och planlagts som naturmark. Byggnaderna närmast vägen har även en större förgårdsmark med plats för grönska. Bebyggelsen närmast Folkparksvägen föreslås därför inte flyttas.

Lek och rekreation

Stadsdelsnämnden önskar en tydligare beskrivning av hur de grön- och lekytor som tas i anspråk ska kompenseras. I planbeskrivningen nämns två olika placeringar av ny lekplats vilka bör preciseras och redogöras för ytterligare. Stadsdelsnämnden anser inte att placeringen av ny lekplats vid den nya gatan är optimal pga. av närhet till industriområdet.

Skönhetsrådet anser att multisportplanen bör ligga närmare skolan så att denna kan användas på raster. Även stadsdelsnämnden påpekar att multisportplanens placering inte är optimal. Staden bör inte planera så att förutsättningar för fysisk aktivitet för barn blir sämre. Trafikkontoret anser att en större samt en

mindre bollplan ska anläggas på skolgården som kompensation för de ytor som tas i anspråk. Naturskyddsföreningen menar att ny bollplan dels tar ängsmark för närboendes rekreation i anspråk dels att samordningsproblem kring ny idrottsanläggning kan uppstå då flera parter vill utnyttja anläggningen samtidigt, vilket kan begränsa möjlighet för barns fysiska aktivitet. En boende anser att Solbergas bollplan ska förbli i ursprungligt läge och istället restaureras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att förskolan bör få möjlighet att samutnyttja skolgården. Om detta inte är möjligt bör förskolan ges större utrymme i planen med plats för 4-6 avdelningar med 15 kvm utevistelse per barn. Utbildningsförvaltningen betonar vikten av att idrottsfunktionerna i området säkerställs samt att skolgården får ett tilltaget rum, detta eftersom skolgården inte bara tjänar som pedagogiskt verktyg under skoltid, utan också som plats för rekreation och lek under fritid. Trafikkontoret skriver att en översiktlig bild av skolgårdens olika funktioner bör tas fram även om det inte är en planfråga. Idrottsförvaltningen förtydligar att en elvamannaplan har måtten 60x100 m.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Två nya lekplatser planeras, en sydöst om Stockholmsheims nordligaste byggnad, nära befintlig lekplats, och en väster om Wallenstams hyresrätter invid skolgården. Planbeskrivningen kompletteras med en redogörelse av dessa. Inför utställning föreslås Folkparksvägens förlängning kortas av och avslutas med en vändplan vid Stockholmsheims nordligaste byggnad. Detta minimerar andelen hårdgjorda ytor i området och ger ett bilfritt, grönt stråk mellan skolan och den nya idrottsanläggning vilket bättre kopplar samman dessa funktioner. En separerat gång- och cykelförbindelse mellan skolan och bollplanen kommer att anordnas. Områdets terränganpassade karaktär och naturmark kan även, till större grad, behållas då den nya vägen kortas av. Inför utställning tas en naturinventering med förslag till kompensationsåtgärder fram.

Möjlighet finns att som kompensation för befintlig bollplan rusta upp skolgården i enlighet med idéerna i barnkonsekvensanalysen. Planen ger möjlighet att samnyttja skolgården för förskolebarn. Förskolan planläggs för att säkerställa byggrätten med en modern detaljplan.

Avseende idrottsplatsen ger detaljplanen möjlighet att utforma den på olika sätt.

Naturmiljö och grönkompensation

Stadsdelsnämnden, trafikkontoret och Naturskyddsföreningen saknar en inventering av befintliga naturvärden. Om inte en inventering gjorts kan inte en rättvisande konsekvensanalys göras menar Naturskyddsföreningen, som anser att en trädinventering bör göras och att den öppna marken ska inventeras sommarid för att fånga upp naturvärden. Att aktivt arbeta för att spara äldre tallar medför att habitatnätverket för barrskogslevande arter inte försvagas. Träd som ändå avverkas bör läggas i Solbergaskogen där det råder brist på död ved. Stadsdelsnämnden önskar en beskrivning av vilka överväganden som gjorts vid inplacering av byggnader och gator.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att man i den fortsatta planeringen ska ta större hänsyn till befintliga träd, exempelvis de ekar som idag finns på skolgården och vid vaktmästarbostaden. Även föreslagen bebyggelse invid Folkparksvägen bör bättre anpassas så att befintliga träd kan sparas. Karaktären på fuktskogen/våtmarken vid Lerkrogsvägen bör behållas.

En boende menar att Folkparksvägen varit ”vägen genom skogen” och att byggnader inte ska uppföras för nära vägen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår grönkompensationsåtgärder i form av plantering av ek i anslutning till den nya idrottsplatsen, samt att istället för ett fördröjningsmagasin för dagvatten under jord anlägga en öppen damm i den befintliga fuktskogen vid Lerkrogsvägen (se även under VA/Dagvatten).

Exploateringskontoret anser att avståndet mellan kvartersmark och allmän platsmark söder om Stockholmsbys bebyggelse måste vara tillräckligt stort så att sprängning kan utföras inom kvartersmark och att tvära sprängkanter undviks. Vidare menar Exploateringskontoret att anslutningen mellan den nya gatan och parkmarken intill förskolegården behöver studeras då denna är för smal.

En boende är kritisk till att träden tas bort där fritidshemmet låg, och undrar hur det är möjligt att staden inte tar hänsyn till EU:s krav på ett nytt träd per lägenhet. En annan boende skriver att det ser ut som att den gröna dungen i hörnet vid Folkparksvägen försvinner och endast berget lämnas kvar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Inför utställning tas en naturinventering med förslag till kompensationsåtgärder fram. I den omfattning det är möjligt ska befintlig vegetation bevaras och kompletteras med ny. Inför utställning föreslås idrottsanläggningens angöring ske från Lerkrogsvägen. Det innebär att ett tydligare grönstråk kan bevaras i planområdets norra del.

Inför utställningen ska slänten mellan befintlig bollplan och Lerkrogsvägen studeras ytterligare. Planen medger att våtmark/dagvattendamm anordnas.

Grönkompensationsåtgärder regleras inte i detaljplanen, men den ger möjligheter för de förslag Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår. Idéerna har framförts till exploateringskontoret som tillsammans med stadsdelsförvaltningen planerar och genomför grönkompensationsåtgärder.

Anslutningen mellan ny gata och parkmark intill förskolegården ses över inför utställningen. Den gröna dungen invid hörnet Folkparksvägen kvarstår och är i detaljplanen reglerad som allmän plats, naturmark. Kontoret kommer i samarbete med byggherren att studera slänten söder om Stockholmsbys bebyggelse så att skarpa sprängkanter undviks.

Gator och trafik

Biltrafik och parkering

Trafikverket anser att bullerutredningen bör kompletteras med prognosdata för framtida trafik år 2030, detta som komplement till nuvarande beräkningar baserade på år 1998 respektive 2015. Trafikverket vill att det i planbeskrivningen ska stå att E4:an är riksintresse.

Staden avser att utreda om det är möjligt att knyta samman vägnätet mellan Folkparksvägen och Lerkrogsvägen inom planområdet. Länsstyrelsen anser att konsekvenser av detta måste studeras mer ingående bl.a. gällande transport av farligt gods och effekter av ökad genomfartstrafik i området. Stadsdelsnämnden och Trafikkontoret avråder från en sammankoppling av Solberga och Västberga då detta riskerar att tung trafik kör igenom området med olyckor som risk. Även Miljö- och hälsoskyddsnämnden avråder från en sammankopp-

ling pga. buller och barriäreffekt. Skönhetsrådet anser att det är i linje med översiktsplanen att binda samman områdena till ett sammansatt stadsnät. Rådet framför att det inte måste vara för genomfartstrafik utan enbart kan omfatta gång- och cykel. Yimby anser att områdena bör knytas samman, att Klackvägen dras fram till den nya gatan samt att bebyggelsen invid skolan/förskolan förflyttas söderut så att ytterligare en ny gata kan angöra Folkparksvägen från norra delen av planområdet.

Angöring till idrottsanläggningen bör enligt flera remissinstanser, bland annat Trafikkontoret, stadsdelsnämnden och Miljö- och hälsoskyddsnämnden, och boende ske via Lerkrogsvägen för att undvika trafik i det befintliga bostadsområdet såväl som i det föreslagna. Stadsdelsnämnden skriver att säkerheten för skolbarnen som ska till bollplanen försämrats med genomfartstrafik och boendemiljön blir sämre. Trafikkontoret påpekar att angöring från Lerkrogsvägen innebär att vändplanen kan tas bort, men om den finns kvar bör radien vara 18 m.

Flertalet remissinstanser, däribland Trafikkontoret, anser att besöksparkering till den nya idrottsanläggningen ska ske vid Lerkrogsvägen. Stockholm Parkering anser att ny besöksparkering i området måste kostnadsregleras så långtidsuppställda fordon minimeras. Naturskyddsföreningen anser att enbart handikapparkering ska anläggas invid idrottsanläggningen då området har tillgång till god kollektivtrafik. Boende vid Pliggvägen m.fl. vill att staden anlägger en något större parkeringsplats vid Lerkrogsvägen där man får stå två timmar med p-skiva. Med p-skiva försvinner risken att parkeringsplatserna blir permanent parkering. Trafikkontoret skriver att parkeringsplatser på allmän platsmark blir allmäntillgängliga utan avgiftsbeläggning.

Boende vid Pliggvägen m.fl. anser att parkering för ny idrottsanläggning antagligen kommer att ske längs Pliggvägen och Pjäxvägen vilket skulle påverka boende och en förskola negativt. Även om angöring är tänkt från Lerkrogsvägen kommer ovana besökare att åka via Pliggvägen/Pjäxvägen med buller och osäker trafikmiljö som resultat. Idrottsplatsen bör därför få adress Lerkrogsvägen. Särskild boendeparkering bör anordnas vid Pliggvägen/Pjäxvägen så att endast personer med särskilt tillstånd kan parkera där.

Naturskyddsföreningen anser att speciella parkeringsplatser bör anordnas för bilpooler samt parkering försedda med laddare för elbil. Naturskyddsföreningen anser inte heller att parkering för privatbilar bör ske på tomtmark utan i garage samt att parkeringstalet är för högt - 0,4 p-platser/lägenhet är ett max.

Stadsmuseet önskar begränsa mängden väg i den mån det är möjligt för att behålla områdets terränganpassade karaktär och naturmark. Trafikkontoret påpekar att ytan för ny bollplan används för snötippning, och att kommuntekniska ytor ska planeras in för detta inom planområdet.

Gång- och cykeltrafik

Trafikkontoret anser att det är positivt att gång- och cykelvägen mellan Folksparksvägen och skolan ersätts med en ny. Vidare önskar Trafikkontoret en tydligare redogörelse om hur cykelparkeringsnormen om 1,5 platser/lägenhet uppfylls samt att 0,3 platser per besökare/åskådare till idrottsplatsen kan anordnas. Gång- och cykelbanor bör inte ha för kraftig lutning och vara utrustade med räcke där det behövs. Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att cykelparkering bör förläggas inom idrottsplatsområdet.

Kollektivtrafik

Naturskyddsföreningen anser att turtätheten på bussarna längs Folkparksvägen bör öka.

Yimby framhäver att den nya gatan som planeras i området är ett centralt stråk för eventuell framtida spårtrafik i Söderort, vilket inte får omintetgöras av en kortsiktig plan. Yimby anser att spårvägsspår bör ritas in redan nu innan beslut om spårväg är fattade så att spår kan läggas utan ny detaljplan i framtiden.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

I enlighet med synpunkter från flertalet remissinstanser föreslås inte Folkparksvägen kopplas samman med Lerkrogsvägen. Den nya gatan föreslås kortas av och avslutas vid Stockholms shems norra byggnad med en vändplan. Gång- och cykelvägen kommer även i fortsättningen att gå ner till Lerkrogsvägen och ansluta till befintligt gång- och cykelnät och till idrottsplatsen. Även en separerat gång- och cykelförbindelse mellan skolan och den nya bollplanen anordnas. Angöring till den nya idrottsplatsen föreslås istället ske via en infart från Lerkrogsvägen. Besöksparkering till idrottsplatsen föreslås anordnas längs Lerkrogsvägen. Parkeringen kommer att utformas så att långtidsuppställning av fordon inte blir möjlig. Frågan om idrottsplatsens adress regleras inte i detaljplan men dess angöring från Lerkrogsvägen innebär att det blir logiskt. Även fastighetskontoret är positivt till adress Lerkrogsvägen.

Kontoret kommer förtydliga i planhandlingarna att cykelparkeringsnormen om 1,5 platser/lägenhet uppfylls samt att 0,3 platser per besökare/åskådare till idrottsplatsen kan anordnas. Det kommer även framgå i planbeskrivningen att E4:an nordväst om planområdet utgör ett riksintresse. Parkering för boende kommer i huvudsak ske i garage utöver Stockholms shem som även anlägger boendeparkering vid den del av Folkparksvägen som övergår till kvartersmark. Det är inte aktuellt eller lämpligt att inom planområdet planera snöupplag.

Det är inte aktuellt med en förlängning av spårvägen genom området varför detta inte planläggs.

Teknisk försörjning

El/Tele

Exploateringskontoret anser att en eventuell flytt av elnätstation bör studeras vidare och om möjligt undvikas.

VA/Dagvatten

I den smala parkremsan mellan idrottsanläggningen och befintliga bostäder sydväst om planområdet går ett ledningstråk. Stockholm Vatten framför att det inte går att bygga hela vägen fram till bestämmelsegränsen inom idrottsanläggningens byggrätt utan att ledningar flyttas. Vidare framförs att dagvatten ska hanteras inom respektive fastighet, och att ambitionen ska vara att även större regn än 2-årsregn inte ska ge ökad avrinning mot befintliga förhållanden. Särskilt behöver dagvattenhantering studeras i området kring förskolan som verkar utgöra en lågpunkt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslår att en öppen damm skapas i den befintliga fuktskog som finns vid Lerkrogsvägen, istället för fördröjningsmagasin. Skolgården ingår i ett naturligt avrinningsområde vilket ger möjlighet att synliggöra dagvatten på skolgården, som kan utgöra en tillgång för både barns lek och för ekologin.

Räddningstjänst

Brandförsvaret framför att ytor invid byggnader måste möjliggöra uppställning av brandfordon alternativt stege. I nuvarande förslag kommer brandförsvaret inte kunna utgöra alternativ utrymningsväg för Stockholmsshems byggnader på fem våningar med enkelsidiga lägenheter mot söder. Den sidan finns inte angiven som framkomlig för räddningsfordon.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret kommer i fortsatt planarbete tillsammans med exploateringskontoret studera den exakta placeringen av elnätstationen. Vidare kommer placering av byggnader inom idrottsanläggningen ses över, och vid behov regleras på plankartan, så att ledningsstråket mellan idrottsanläggningen och befintliga bostäder sydväst om planområdet inte påverkas.

Grönkompensationsåtgärder regleras inte med detaljplan. Detaljplanen ger möjligheter att anordna dagvattendamm. Idén har framförts till exploateringskontoret som i samråd med stadsdelsförvaltningen ansvarar för grönkompensationsåtgärder.

Dagvatten från planområdet ska i första hand fördröjas och tas om hand inom kvartersmark, och i andra hand fördröjas inom kvartersmark innan avledning sker till befintligt ledningsnät.

Stockholmshem kommer under planarbetet redovisa hur utrymning kan ske. Det kommer därefter framgå av planbeskrivningen.

Hälsa och säkerhet

Buller och övriga störningar

Länsstyrelsen och Trafikförvaltningen skriver att störningar från bussar ska beaktas så att Socialstyrelsens riktvärden för lågfrekvent buller i sovrum kan innehållas. Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att sammanknytning av Lerkrogsvägen med Folkparksvägen leder till mer genomfartstrafik och därmed buller. Detta innebär att det blir svårare att bygga mindre lägenheter i området.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden skriver att redovisning av buller från fläktar m.m. bör ta utgångspunkt i vägledning för externt industribuller. Sandviks bullervillkor i deras gällande miljötillstånd måste beaktas. Enligt Miljö- och hälsoskyddsnämnden klaras för närvarande gällande bullervillkor. Sandvik AB skriver att deras verksamheter i Västberga drivs med tillstånd enligt miljöbalken som bland annat med medger emissioner av buller. För detta finns villkor i tillståndsbeslutet. Om den planerade bebyggelsen i Solberga enligt planförslaget ändrar förutsättningarna för Sandviks verksamheter så att villkor, t.ex. för bulleremissioner, inte längre kan innehållas, måste kommande fastighetsägare eller annan intressent i projektet stå för de kostnader som uppstår för åtgärder inom Sandviks verksamheter i Västberga, så att villkor ska kunna innehållas. Det inkluderar de undersökningar som kan komma att krävas för att identifiera nödvändiga åtgärder.

Stockholm Business Region skriver att Stockholmsshems och Wallenstams nordligaste bostadshus bör tas bort alternativt byggas med tyst sida för att inte påverka eller påverkas av Västberga industriområde. Älvsjö miljøråd saknar förslag på kraftfulla åtgärder för att sanera bort bullret från trafiken, framför allt från E4:an. Miljørådet är kritiskt till hur staden fortsätter att bygga bostads-

hus i miljömässigt dåliga lägen genom att åsidosätta normer som ska gälla för att uppnå riksdagens miljömål.

Boende vid Pliggvägen vill inte att uppförandet av den nya idrottsplatsen ska medföra störningar i form av buller och ljus. Det är även viktigt att konsekvenser och förutsättningar för markarbete och sprängning vid anläggning av ny idrottsplats redovisas och undersöks ytterligare.

Risk

Länsstyrelsen befärar att den planerade bebyggelsen delvis blir olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. Om planen antas med nuvarande utformning kan därför Länsstyrelsen komma att pröva kommunens beslut och upphäva detaljplanen. Länsstyrelsen anser att den riskutredning som tagits fram inte tar hänsyn till nuvarande förutsättningar och efterfrågar förtydligande gällande ett antal frågor. Det behöver tydliggöras vad som gäller för idrottsanläggningens byggnader utifrån slutsatserna i riskutredningen. Det behöver tydliggöras att transporter med farligt gods endast använder Västbergavägen och att de svänger av på infarten till Sandvik norr om planområdet. Förhållanden kring Lerkrogsvägen måste tydliggöras vad gäller åtgärder som förhindrar att lastbilar med farligt gods parkerar där. Avståndet mellan bostadsbebyggelse och Västberga industriområde ska enligt planbeskrivningen överstiga 100 m, men länsstyrelsen mäter det till ca 80 m, och påpekar att om avståndet avser en specifik riskkälla eller del av Sandviks område behöver det tydliggöras. Det behöver även klargöras att skyddsavståndet kommer att finnas på sikt med hänsyn till eventuell utveckling inom Sandvik. Dialog med Sandvik förutsätts vad gäller deras hantering av vätgas. Stockholms brandförsvär önskar förtydligande om vilka byggnader som kommer ha de riskreducerande åtgärder som riskutredningen anger.

Trafikverket skriver att om byggnader högre än 20 m planeras ska en lokaliseringsbedömning göras för att se om luftfarten påverkas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att åtgärder för samlokalisering av verksamheter måste förtydligas under fortsatt planarbete genom en konsekvensbeskrivning. Miljö- och hälsoskyddsnämnden menar att detta är nödvändigt eftersom det rekommenderade skyddsavståndet till panncentralen på 50 meter underskrids. I konsekvensbeskrivningen bör enligt Miljö- och hälsoskyddsnämnden en övergång till biobränslen ingå.

En boende undrar varför det föreligger mer risk vid den öppna gräsytan mellan Sandvik och bostäderna än vid de nya husen på fastigheten Granaten. En annan boende undrar om det verkligen är så farligt och om någon ny riskutredning gjorts de senaste åren.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Planområdet utsätts för buller från Västberga industriområde samt från Folkparksvägen. Sedan samrådet har beräkningar gjorts för industribullernivåer från Sandvik vid föreslagna nya byggnader. Beräkningar visar på ekvivalenta nivåer nattetid som tangerar eller på vissa fasader överskrider bullervillkoren. Åtgärder på vissa delar av Sandviks anläggning/fläktar kommer att krävas för att innehålla villkoren. Det finns goda möjligheter att skärma av dessa delar vid källan. Dialog har förts med Sandvik AB. Innan antagandet av detaljplanen ska ett avtal tecknas mellan byggherrarna och Sandvik AB som reglerar vilka åtgärder som ska vidtas och hur kostnaderna ska fördelas.

Det finns goda möjligheter att skapa bra ljudmiljöer inom planområdet. Trafiken på Folkparksvägen gör att bullernivåerna närmast vägen överskrider riktvärdena något. Avstegsfall enligt Stockholmsmodellen kommer att behöva tillämpas i denna del av planområdet. Enligt bullerutredningen påverkas planområdet inte av överskridande bullervärden från E4:an.

Avseende riskfrågor kommer Stockholm stad genom Trafikkontoret att den närmaste tiden utföra åtgärder som förhindrar långtidsuppställning av lastbilar med potentiellt farligt gods i lasten längs Lerkrogsvägen. Stadsbyggnadskontoret kommer i planhandlingarna förtydliga att transporter med farligt gods enbart använder Västbergavägen genom infarten till Sandvik norr om planområdet. Inga transporter av farligt gods till Sandviks anläggning kommer ske via Lerkrogsvägen.

Efter ytterligare samråd med länsstyrelsen kommer avståndet från Sandvik att mätas från fastighetsgräns för att säkerställa att förhållandena kan innehållas över tid.

Inför utställningen av detaljplanen har två kompletterande risk-PM tagits fram. En PM fokuserar på att klargöra förhållanden för de föreslagna byggnaderna inom idrottsplatsen. I PM föreslås åtgärder för att nå en förbättrad risknivå, såsom placering av utrymningsvägar och fönster, fasadmaterial samt stommens utförande.

Den andra risk-PM syftar till att värdera riskbilden förknippad med närheten till Sandvik och ger förslag på åtgärder för tillkommande bostäder. Utredningen analyserar och kartlägger djupare vilken förhöjd risknivå personer inom aktuellt planområde utsätts för samt identifierar och föreslår åtgärder för att minska risknivån till att hamna inom acceptabel risknivå. I PM redovisas vilka åtgärder som krävs för olika byggnader med den placering som föreslagits under samrådet.

För att säkerställa att åtgärderna vidtas kommer stadsbyggnadskontoret att förse byggrätterna med lämpliga planbestämmelser. Med föreslagna åtgärder, säkerställda med planbestämmelser, anser stadsbyggnadskontoret att detaljplanen tagit hänsyn till riskbilden i området och är lämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt till verksamhetens behov.

Enligt Trafikverkets yttrande ska en lokaliseringsbedömning göras för byggnader över 20 meter med hänsyn till luftfarten. Detta gäller områden med gles bebyggelse. Solberga klassificeras som tätbebyggt område, i dessa ska byggnader över 45 meter tillståndsprövas med hänsyn till luftfarten. Inga byggnader inom planområdet påverkas av detta.

Avseende samlokalisering av bostäder i närheten av panncentralen anser stadsbyggnadskontoret att tillräcklig hänsyn är tagen då riskfrågan och skyddsavstånd utretts. Panncentralen finns idag i ett tätbebyggt område med befintliga bostäder nära inpå. Verksamheten ska innehålla gällande krav. Stadsbyggnadskontoret har fört dialog med panncentralens ägare som inte har några synpunkter på bostädernas placering.

Den nya idrottsplatsen kommer att påverka närmiljön för de närmaste bostäderna då ytan idag är obebyggd. Idrottsanläggningen ska uppföras så att ljud- och ljusstörningar minimeras för omkringliggande bostäder. Krav kommer att ställas på minimalt spilljus utanför spelplanen. Vid anläggande av idrottsplatsen ska gällande lagar och riktvärden innehållas för störningar förknippade med markarbeten och sprängning.

Miljö- och klimataspekter

Miljökonsekvenser

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att en viss risk finns för markföroreningar inom delar av planområdet och att denna risk bör uppmärksammas i den fortsatta planeringen. Inför kommande markarbeten för den nya idrottsplatsen bör provtagning ske av marken med avseende på PCB.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att man i det fortsatta planarbetet bör undersöka möjligheten att kombinera grönkompensation, dagvattenhantering och åtgärder för barns hälsa. Naturskyddsföreningen önskar framförallt sparande av äldre tallar som en del av habitatnätverket för barrskogslevande arter, om dessa ändå avverkas ska de placeras i Solbergaskogen då det är brist på död ved i området. En boende anser att Solbergaskogen bör bli naturskyddsområde. Naturskyddsföreningen anser att det inom detaljplanearbetet bör undersökas om det kan anläggas en ekodukt över stambanan mellan Annebodaskogen och Solbergaskogen.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Länsstyrelsen delar stadens bedömning att detaljplanens genomförande inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan. Naturskyddsföreningen anser att det inte går att bedöma om en MKB måste tas fram då natur- och rekreativsvärdena inte är tillräckligt redovisade. Föreningen anser att ett antal frågor gällande grönytekompensation, gröna samband samt rekreation måste redogöras innan ställning om MKB kan göras.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret beaktar synpunkterna om markföroreningar inom idrottsområdet och låter utföra provtagning inom aktuellt område.

Inför utställningen tas en naturinventering med förslag till kompensationsåtgärder fram.

Stadsbyggnadskontoret bedömer, med stöd av Miljö- och hälsoskyddsnämnden, och Storstockholms brandförsvär, att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL eller MB att en miljöbedömning behöver göras.

Stadsbyggnadskontoret kommer inte att studera om det är möjligt att anlägga en ekodukt över stambanan mellan Annebodaskogen och Solbergaskogen inom ramen för denna detaljplan.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställnings- tagande

Av de remissinstanser som lämnat synpunkter ger de förslag på förändringar och förtydliganden avseende framförallt riskfrågor, bullerfrågor, förlängningen av Folkparksvägen och angöring till ny idrottsanläggning, gröna samband, lek och rekreation samt grönytekomensation. De flesta sakägare och övriga boende framför synpunkter gällande angöringen till den nya idrottsplatsen samt att större hänsyn bör tas till befintlig natur i området.

Befintlig bollplan ianspråkats för bostäder och ersätts med en ny idrottsanläggning direkt söder om Västberga industriområde, en yta som idag i huvudsak består av ett öppet gräsfält. Även viss naturmark längs Folkparksvägen, vid befintlig bollplan och vid Stockholmsheims befintliga tvättstuga ianspråkats i förslaget. Dessa konsekvenser måste vägas mot det faktum att ca 370 lägenheter tillkommer som, sammanvägt med andra närliggande projekt, bidrar till möjligheten att upprätthålla närservice och utöka underlaget för kollektivtrafik i stadsdelen.

Stadsbyggnadskontoret kommer i det fortsatta planarbetet göra en djupare naturinventering med förslag på kompensationsåtgärder. Inför utställning föreslås idrottsanläggningens angöring ändras så att den istället sker från Lerkrogsvägen. Det innebär att vändplanen i Folkparksvägens förlängning kan flyttas närmare den föreslagna bebyggelsen vilket skapar ett tydligare grönt stråk mellan skolan och den nya idrottsanläggningen och binder därigenom samman dess funktioner på ett bättre sätt än i samrådsförslaget.

Planområdet utsätts för bulleremissioner samt riskfaktorer från Sandviks anläggning i Västberga industriområde. Sandviks verksamhet är tillståndspliktig enligt Miljöbalken. Riskåtgärder och hantering av bulleremissioner från anläggningen har studerats och kommer vidare studeras inför utställningen av planen. Stadsbyggnadskontoret bedömer att inkomna synpunkter avseende risk och industribuller kommer kunna beaktas och hanteras i fortsatt planarbete. Planhandlingarna kommer att kompletteras i detta avseende.

Kontoret anser att förslaget till bebyggelse är väl genomarbetat när det gäller gestaltning, placering och volym och föreslår därför inga större förändringar inför utställningen.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare:

- Fördjupade risk-PM tas fram med förslag till åtgärder för föreslagna bostads- respektive idrottsbyggnader.
- En ny industribullerutredning tas fram. Förslag till åtgärder på Sandviks anläggning/fläktar för att nå bullervillkoren tas fram som grund till avtal mellan byggherrarna och Sandvik AB.
- En djupare naturinventering med förslag på kompensationsåtgärder tas fram

- Placeringen av byggnader inom idrottsanläggningen ses över så att ledningsstråket mellan idrottsanläggningen och befintliga bostäder sydväst om planområdet inte påverkas
- Möjlighet att spara fler befintliga träd inom området studeras

Stadsbyggnadskontoret föreslår att planförslaget ändras så att idrottsanläggningens angöring istället sker från Lerkrogsvägen och att vändplatsen i Folkparksvägens förlängning därmed kan flyttas närmare den föreslagna bebyggelsen. Idrottsanläggningens besöksparkering föreslås anläggas på Lerkrogsvägen. Ny gång- och cykelväg kommer förbinda Folkparksvägen med Lerkrogsvägen samt skolan med den nya idrottsanläggningen. Byggrätten för förskolan utökas så att den kan byggas i tre våningar för att öka flexibiliteten. De byggrätter som berörs av riskaspekter från Västberga ges planbestämmelser som reglerar lämpliga åtgärder. Planbeskrivningen förtydligas och revideras utifrån inkomna synpunkter bland annat avseende buller, risk, natur, lek och trafik.

Stadsbyggnadskontoret bedömer att ovanstående revideringar innebär en lämplig avvägning mellan olika intressen. Den sammanfattande bedömningen är att de inkomna synpunkterna kan hanteras och studeras vidare i det fortsatta planarbetet.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2010-09850-54. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen befarar att den planerade bebyggelsen delvis blir olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. Om planen antas med nuvarande utformning kan därför Länsstyrelsen komma att pröva kommunens beslut och upphäva detaljplanen.

Hälsa och säkerhet - risk

I Västberga industriområde finns företaget Sandvik AB vars verksamhet omfattas av Sevesolagstiftningen. Företaget hanterar bland annat vätgas. Transporter av farligt gods sker både på Västbergavägen och Lerkrogsvägen i direkt anslutning till planområdet. Planförslaget innebär att antalet barn som rör sig i riskområdet kommer att öka. En riskutredning har tagits fram men Länsstyrelsen anser att tillräcklig riskhänsyn inte tagits till Sandviks verksamhet samt till transporter av farligt gods på Västbergavägen och Lerkrogsvägen.

Enligt Länsstyrelsen behöver planförslaget kompletteras inför nästa skede enligt nedanstående synpunkter.

Idrottsanläggningen

Enligt illustrationen är omklädningsrum placerade i hörnet närmast Västbergavägen/Lerkrogsvägen. Avståndet mellan väg och byggnad uppskattar Länsstyrelsen till ca 20-25 meter. Även ett klubbhus finns med i skissen. Enligt riskutredning får byggnader ej uppföras inom 75 meter från Västbergavägen. Länsstyrelsen anser att det behöver tydliggöras vad som gäller för idrottsanläggningens byggnader, utifrån de slutsatser som kommit fram i riskutredningen.

Västbergavägen

Länsstyrelsen anser att det bör tydliggöras i planbeskrivningen att transporter med farligt gods till och från Sandvik endast använder Västbergavägen och att de svänger av på infarten till Sandvik norr om planområdet, på Sandviks östra sida. Det kan med fördel skrivas ut vilket avstånd det är mellan infarten till Sandvik och närmaste bebyggelse.

Lerkrogsvägen

Länsstyrelsen har tidigare informerats att trafikkontoret skulle vidta åtgärder som förhindrar att lastbilar med farligt gods parkerar på Lerkrogsvägen. Då det är en förutsättning för de slutsatser som dras i riskutredningen behöver förhållanden kring Lerkrogsvägen tydliggöras.

Sandvik AB och Västberga industriområde

Enligt planbeskrivningen ska avståndet mellan bostadsbebyggelsen och Västberga industriområde överstiga 100 meter. Länsstyrelsen mäter det till cirka 80 meter. Om avståndet avser en specifik riskkälla eller del av Sandvik AB:s verksamhetsområde behöver det tydliggöras i planbeskrivningen. Om skyddsavståndet innefattar delar av området inom Sandviks verksamhetsområde, behöver det klargöras att detta skyddsavstånd även kommer finnas på sikt med hänsyn till den utveckling som kan behöva ske inom Sandviks område.

Enligt riskutredningen har det inte gått att få närmare information om Sandviks hantering av vätgas, vilken bedömts utgöra den största riskkällan. Länsstyrelsen förutsätter att en dialog sker mellan Sandvik AB och staden för att säkerställa att tillräcklig riskhänsyn tas utifrån Sandviks verksamhet.

Folkparksvägen som genomfartsväg

Inför nästa planskede avser staden att utreda förutsättningar och konsekvenser av att knyta samman gatunätet. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att utreda vilka konsekvenser det kan få för trafiksäkerheten. En hög trafiksäkerhet är viktig med tanke på att det går tunga transporter, även med farligt gods, i området. En ökad trafik kan medföra att riskutredningen behöver uppdateras beroende på vilka ingångsvärden som använts i riskutredningen. Konsekvenser för barn behöver utredas. En ökad trafik kan även påverka Sandviks verksamhet vilket behöver beaktas.

Hälsa och säkerhet - buller

Det är positivt att staden förtätar områden i närheten av befintlig kollektivtrafik. Länsstyrelsen anser att avstegsfall kan tillämpas i det aktuella planförslaget. Med hänsyn till närheten till busshållplats är det viktigt att eventuella störningar från busstrafiken beaktas. Det är lämpligt att bebyggelse som vetter mot gator med busstrafik utformas så att Socialstyrelsens riktvärden för lågfrekvent buller innehålls i sovrum.

Miljöbedömning

Länsstyrelsen delar stadens bedömning att detaljplanens genomförande inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan.

Trafikförvaltningen SLL

Det är positivt att kommunen exploaterar områden i närhet av befintlig kollektivtrafik. Eftersom del av den tänkta bebyggelsen ligger i direktanslutning till en busshållplats är det viktigt att eventuella störningar från busstrafik beaktas. Vad gäller bussar är det oftast maximalnivåerna som genererar klagomål. Trafikförvaltningens erfarenhet är att framförallt lågfrekvent buller vid tomgångskörning och start upplevs som störande. Dessa problem kan t.ex. uppkomma vid korsningar och busshållplatser. Därför ska planerad bebyggelse som vetter mot gator som trafikeras av buss utformas så att Socialstyrelsens riktvärden för lågfrekvent buller innehålls i sovrum. Det är även viktigt att ta hänsyn till de hållplatsutrop som sker vid busshållplatserna då dessa kan upplevas som störande för de närboende.

Storstockholms Brandförsvar (SSBF)

Med anledning av att planområdet ligger nära en Sevesoanläggning med frekventa transporter av farligt gods har en riskutredning upprättats. I den anges att utrymningsvägar i byggnader 75 - 200 m från riskkällorna ska utformas så att de vetter bort från Sevesoanläggningen. I planbeskrivningen anges att Stockholmsbussens byggnad ska ha sina entréer mot vägen vilket innebär att entréerna kommer vara vända mot industriområdet. SSBF önskar här ett förtydligande om vilka byggnader som kommer ha de riskreducerande åtgärder som riskutredningen anger behövs för att nå en acceptabel nivå.

Ska byggnaderna uppföras med SSBF som alternativ utrymningsväg krävs möjligheter för framkomlighet och uppställning av bärbar stege vid byggnader upp till 4 våningar och möjligheter till framkomlighet och uppställning av höjdfordon (räddningsväg) vid byggnader med 4-8 våningar.

Enligt beskrivningen kommer Stockholmsbussens byggnader på 5 våningar innehålla enkelsidiga lägenheter med sida mot söder. Denna sida finns inte angiven som framkomlig för räddningstjänstfordon i planbeskrivningen vilket gör att stadsbyggnadskontoret måste vara medvetet om att för enkelsidiga lägenheter på våning 5 kommer SSBF inte kunna utgöra alternativ utrymningsväg.

Vid exploaterad av mark behövs hänsyn till tillgång av släckvatten tas. SSBF ser inte detta som något problem då brandpostnätet kan byggas ut i samband med det kommunala vattnet och avloppet. SSBF rekommenderar ett konventionellt system med 150 meter mellan brandpostuttag och att tillämpbara delar ur Svenskt vattens publikationer P83 respektive P76 används.

Trafikverket

Fastigheten är belägen mer än 300 m från E4:an och järnvägen som Trafikverket är väghållare för. Både Västra stambanan och E4:an är av riksintresse för kommunikationer vilket ska framgå i planbeskrivningen.

I bullerutredningen används vägtrafikdata från 1998 respektive 2015. Trafikverket anser att denna bör kompletteras med prognosdata för framtida trafik år 2030 då detta inte framgår av handlingarna.

Trafikverket anser generellt att riktvärdena för trafikbuller som anges i propositionen 1996/ 97:53 ska följas vid planering av ny bebyggelse för att uppnå god boendemiljö. I vissa fall kan dock avsteg vara acceptabla. Enligt Boverkets allmänna råd ska avsteg från bullerriktvärdena enbart förekomma i centrala delar av städer/större tätorter och längs kollektivtrafikstråk i större städer.

Om byggnader högre än 20 m planeras ska en lokaliseringsbedömning göras för att se om luftfarten påverkas.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Stadsdelsnämnden

Stadsdelsnämnden är positiv till en utbyggnad av fler bostäder i Solberga och en ny bollplan med konstgräs. Det som saknas är en tydlig beskrivning av områdets naturvärden idag och hur grönytor och lekytor som försvinner ska kompenseras. Nämnden avråder från en eventuell sammankoppling av gatunäten i Solberga och Västberga, och föreslår att angöringen med bil till den nya bollplanen ska ske från industriområdet istället för från Folkparksvägen.

Nämnden är positiv till en utbyggnad av fler bostäder i Solberga, vilket kommer att ge bättre elevunderlag för Solbergaskolan och bättre underlag för service i området. Den nya bollplanen kommer också att bli mer attraktiv när den beläggs med konstgräs.

Naturvärden

De nya bostäderna, gatorna och bollplanen kommer delvis att ligga på mark som idag är naturmark. Naturvärden i området som ska bebyggas beskrivs mycket kortfattat och översiktligt i planförslaget. Det framgår inte vilka natur- och rekreationsvärden som kommer att gå förlorade. Nämnden önskar en naturinventering och en mer utförlig beskrivning av vilka överväganden som gjorts vid inplaceringen av byggnader och gatorna. Nämnden undrar hur de träd som ska bevaras kommer att skyddas. Det framgår inte heller hur den ianspråktaga grönytan ska kompenseras eller vilka åtgärder som planeras för att öka de ekologiska värdena på de grönytor som blir kvar och eventuellt skapa nya ekologiska samband.

Lekytor

De lekytor som försvinner kompenseras delvis. En ny lekplats ska anläggas istället för den som tas bort, men dess placering är inte optimal. En alternativ placering har utretts men visade sig olämplig då den hamnade innanför säkerhetsavståndet för industriområdet. Inte heller den lilla multisportplanen har en särskilt bra placering, eftersom den hamnar mycket långt ifrån skolgården. Från början diskuterades en placering på skolgården för att den skulle kunna användas på raster, men den får inte plats, i synnerhet inte som en del av skolgården avsatts för en planerad förskola.

Det är viktigt att utformning av både lekplats, parkmark och skolgård görs i samarbete med stadsdelsförvaltningen och skolan. Skolgården används som lekplats för områdets barn även utanför skoltid. Skolgården kommer att bli mindre samtidigt som skolan troligen kommer att få fler elever. En upprustning av den idag trista skolgården behövs med både planteringar och lekredskap.

Trafik

Den nya gatan som anläggs från Folkparksvägen ner till den nya bollplanen föreslås inte sammankopplas med Lerkrogsvägen. Inför utställning av planen kommer dock konsekvenserna av en eventuell sammankoppling av gatunäten att utredas. Stadsdelsnämnden anser att det inte är lämpligt med en sammankoppling, eftersom det finns en stor risk att tung trafik från industriområdet söker sig igenom Solberga på väg mot t ex Huddingevägen. Gatan går rakt igenom det nya bostadsområdet och alla skolbarn som kommer söderifrån på väg till skolan behöver korsa den nya gatan. Med ökad trafik och även tung trafik,

ökar olycksriskerna och det blir en sämre boendemiljö. En sammankoppling innebär också att man skär av den trafiksäkra gångvägen mellan skolan och bollplanen. Att skolbarnen ska gå över en gata med tung trafik för att först komma till skolan och sedan korsa gatan igen för att komma till sin rast-verksamhet och idrottslektion på bollplanen är olämpligt.

När det gäller biltrafik till bollplanen föreslår nämnden att angöring anläggs från Lerkrogsvägen/Västbergavägen, istället för från Folkparksvägen. Det minskar trafiken i det nya området och de som väljer att ta bilen till bollplanen kommer troligen till största delen från andra stadsdelar än Solberga.

Det innebär också att den nya gatan från Folkparksvägen inte behöver dras ner med en vändplan i parkstråket. Ett bredare parkstråk kan bevaras och skolbarnens väg till bollplanen blir kortare.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN)

I tidigare yttranden har nämnden framfört synpunkter beträffande samlokalisering av bostäder och verksamheter i Västberga industriområde inklusive Solberga panncentral, naturmark och rekreation samt buller. Positivt är, anser nämnden, de kunskapsunderlag som tagits fram för vatten och konsekvenser för barn. Nämnden anser att det fortsatta planarbetet bör utveckla och tydligt redovisa frågorna om samlokalisering samt naturmark och grönkompensation. Möjligheter att kombinera grönkompensation med dagvattenhantering och åtgärder för barns hälsa och miljö bör kunna utvecklas.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens programsynpunkter

MHN tillstyrkte programförslaget för Solberga under förutsättning att miljökonsekvenserna skulle beskrivas i det fortsatta planarbetet. Nämnden ansåg att programmets förslag till bebyggelse närmast Solberga panncentral (PC) var tveksam då Boverkets rekommenderade skyddsavstånd om 50 meter underskreds. Förslaget skyddsavstånd i nuvarande detaljplan är cirka 25 meter.

Samlokalisering med verksamheter

Förutsättningarna för och eventuella behov av åtgärder för att samlokalisering kan vara möjlig måste förtydligas i det fortsatta planarbetet och redovisas i planens utställningsskede. Redovisning av t ex buller från berörda fläktar mm bör ta utgångspunkt i vägledning för externt industribuller. Sandviks bullervillkor i deras gällande miljötillstånd måste beaktas. Villkoret innebär att 50 dBA vardagar 07-18, 40 dBA nattetid 22-07 och 45 dBA för övrig tid i ekvivalentnivåer till närmaste bostäders fastighetsgräns inte ska överträdas. För momentana ljud nattetid gäller 55 dBA. Vid ljud med impulser och/eller hörbara tonkomponenter ska de ekvivalenta nivåerna sänkas med 5 dBA. Bullervillkoren klaras för närvarande. I planeringen för nya bostäder behöver buller från fläktar och kylinstallationer utredas genom att dessa körs och bullret mäts. Värmeproduktionen vid Stockholmsshems panncentral kommer enligt uppgift inte att bedrivas inom den närmsta tiden men anläggningen kommer finnas kvar intakt för att vid behov kunna starta igen. Nämndens programsynpunkt om behovet av att konsekvensbeskriva en lokalisering av bostäder så pass nära panncentralen (25 meter) är således fortfarande aktuell. I konsekvensbeskrivningen bör ingå en bedömning för en eventuell övergång till biobränslen.

Naturmark – vatten – kompensation

Inom planområdet finns stora ekar och äldre tallar vilka har betydelse för övergripande ekologiska samband. Nämnden menar att den nya bebyggelsens placering bör kunna ta större hänsyn till befintliga träd så att fler av dessa kan

finnas kvar. De stora ekar som idag finns på skolgården och vid vaktmästarbostaden i anslutning till fotbollsplanen bör t ex kunna sparas genom att justera föreslagen vägdragning och förskolebyggnadens placering. Föreslagna bostäder invid Folkparksvägen bör kunna anpassas efter de stora ekar som växer på den södra delen av föreslagen tomtmark.

I planområdets norra del invid Lerkrogsvägen finns en fuktskog/våtmarksområde med lokal betydelse för bl a fåglar. Planförslagets iordningställande av parkmark med tillhörande ny gångväg mellan skolan och den nya idrottsplatsen bör anpassas så att fuktskogens/våtmarksområdets karaktär behålls. Nämnden föreslår följande grönkompensationsåtgärder:

1. Plantera ek inom och i anslutning till den nya idrottsplatsen,
2. Istället för ett fördröjningsmagasin under jord för dagvatten mot Lerkrogsvägen, som dagvattenutredningen föreslår, anser nämnden att ett lämpligare alternativ är att en öppen damm skapas i den befintliga fuktskog som finns inom planområdet. Dagvattenutredningen visar att skolgården ingår som en del i ett naturligt avrinningsområde, vilket kan betyda en möjlighet att synliggöra dagvatten på skolgården. Vattnen i en skolgårdsmiljö utgör en tillgång för både barnens lek och för ekologin i området.

Förskolan bör kunna samutnyttja delar av skolgårdens upprustade ytor för förskolans behov av utomhusytor. Om detta inte är genomförbart bör förskolan i planen ges en större yta av nuvarande skolgård så att en byggnad för 4-6 avdelningar kan byggas och utomhusutrymmen med minst 15 kvm per barn ordnas.

Genomfart Folkparksvägen – Lerkrogsvägen – angöring till idrottsplatsen
MHN anser det olämpligt att knyta samman gatunätet mellan Folkparksvägen och Lerkrogsvägen-Västbergavägen. Genomfartstrafik med bl a tunga fordon med målpunkt i Västberga industriområde innebär risk för att höga bullernivåer uppstår till nya bostäder och att dessa kan tvingas till att göras genomgående för att klara gällande bullerriktvärden. Detta innebär i sin tur att möjligheterna minskar till att bygga små lägenheter t ex studentbostäder. Genomfartstrafik begränsar även barnens möjligheter att nå idrottsplatsen från skolan på ett trafiksäkert sätt samt skapar barriäreffekter för befintligt gång- cykelstråk.

Utifrån samma motiv (buller, barriäreffekter mm) anser nämnden att angöring för vägtrafik till den nya idrottsplatsen bör undvikas via Folkparksvägen och genom den nya bostadsbebyggelsen. En lämpligare angöring för besökare med bil till idrottsplatsen är via Lerkrogsvägen - Västbergavägen där även parkering bör ske genom befintlig kantstensparkering. Med en angöring via Lerkrogsvägen - Västbergavägen föreslår nämnden att planförslagets vändplan flyttas söderut så att den ansluter till den nya bostadsbebyggelsen. Cykelparkering bör förläggas inom idrottsplatsområdet.

Barnkonsekvensanalys

MHN är positiv till den barnkonsekvensanalys som gjorts inom ramen för planarbetet.

Markförening

MHN bedömer att en viss risk finns för markföreningar inom delar av planområdet och att denna risk bör uppmärksammas i den fortsatta planeringen. Inför kommande markarbeten för den nya idrottsplatsen bör provtagning ske av marken med avseende på PCB. Den kommande idrottsplatsen gränsar till fastigheten Asea 3 där produktion av kabel och kondensatorer har bedrivits, vilket

inneburit hantering av bl a PCB. År 1994 konstaterades så pass höga halter av PCB i marken öster om befintlig grusplan (utanför planområdet) att en marksanering bedömdes nödvändig.

Upplysningar

I samband med detta remissvar vill nämnden upplysa om att godkännande/anmälan krävs av MHN för förskoleverksamheten.

Trafikkontoret

Trafikkontoret tycker att det är bra att gångvägen mellan Folkparksvägen och skolan ersätts. Den nya gatans avslutning bör avgränsas tydligt från Lerkroksvägen för att inte möjliggöra körning över gräset. Helst med nivåskillnader eller fysiska hinder. Kontoret tycker inte att ett sammanbundet gatunät är att rekommendera på platsen då det kan innebära att tung trafik passerar på skolbarnens viktiga gångstråk mellan skolbyggnaden och idrottsplanen. Kontoret ser gärna att all angöring till idrottsplatsen sker via Lerkroksvägen och att denna gata även nyttjas för parkering för besökande. Den nya lokalgatan kan klippas av i höjd med parkeringen. På så sätt kan vändplan och dess anslutande gata tas bort. Tillgängligheten till entréerna bör dock beaktas (max 10 m).

Grönstruktur

Det finns inte någon naturinventering redovisad utan den gröna marken beskrivs mer schablonmässigt. En inventering som redovisar eventuellt bevarandevärda träd, samband etc. bör göras. Det finns inte heller redovisat hur kompensation för ianspråktagen grönyta ska ske.

Barnkonsekvenser

Det har på ett föredömligt vis tagits fram en barnkonsekvensanalys som redovisar de viktigaste konsekvenserna som den föreslagna bebyggelsen ger för barnen i området. Främsta fokus har varit eleverna i Solbergaskolan som är direkt berörda då en stor del av det de idag använder som skolgård föreslås bebyggas. Den nya bollplanen kan inte användas under rasterna och den kommer med stor sannolikhet ofta att vara bokad och därmed otillgänglig för spontanidrott. Som kompensation för bollplanen föreslås mycket små planer (10x20/25m) inrymmas på skolgården. Rimligt vore att det på skolgården inrymdes en plan med måtten 20x40m samt en mindre plan som kompensation för den som försvinner.

Av analysen framgår att barnen förutom bollplanen även använder den intelligande naturen under rasterna. Som kompensation för att Lillskogen bebyggs föreslås en del av skolgården planteras. Även detta bör redovisas för att det ska framgå att/om det får plats.

Enligt barnkonsekvensanalysen kommer friytan per elev vara 20 m² vilket är hälften av den yta som anges som riktlinje. En förutsättning för att en mindre yta ska kunna fungera är att den är mycket noga planerad och varierad till sin karaktär. Skolgårdens gestaltning är inte en planfråga men en översiktlig bild med gårdens olika funktioner bör ändå tas fram för att kunna se vad som rymms och tydligare bedöma konsekvenserna av förslaget från ett barnperspektiv.

Cykelparkering

Det är lite otydligt om stadens parkeringsnorm på 1,5 platser per lägenhet är uppfylld. Kontoret vill även ha 0,3 cykelplatser per besökande/åskådare till idrottsanläggningen. Bra om ytorna planeras in i tidiga skeden. Cykelparkeringen bör byggas stöldsäker, väderskyddad och tillgänglig.

Bilparkering/vändplan

Det är bra om bilparkering för besök till idrottsplanen sker på Lerkroksvägen. De bilparkeringsplatser som ligger på allmän gata kommer dock att vara tillgängliga för allmänheten utan avgiftsbeläggning. Vändplanen bör ha en radie om 18 meter.

Tillgänglighet

Det är viktigt att se till att det blir plana ytor utanför entréer och garageinfarter och att gångbanan inte får för mycket lutning, då är det bättre att lösa detta inom tomtmarken. Det ser ut att finnas plats för det. Det norra parkstråket ser ut att ha kraftig lutning, där är det viktigt att ett räcke kommer upp.

Gatudrift och underhåll

Den plats som nya bollplanen ska byggas på ligger på gräsytan, som staden använder för snötippling. Kontoret önskar att staden planerar in kommunkommuniska ytor inom detaljplaneområdet.

Belysning

Det behöver projekteras och byggas ny belysning i projektet.

Avfallshantering

Förslaget beskriver kortfattat hur avfallshantering är tänkt. Det är förmodligen nödvändigt att upplysa om att stadens föreskrifter och råd för avfallshantering ska följas. Likaså de riktlinjer som finns för tillgänglighet. Hantering och utrymme för uppsamling av grov- samt matavfall ska beaktas.

Exploateringskontoret

Plankartan

Risk för rundkörning mellan Wallenstams hyresrättshus fram till parkvägen (som går till skolan) bör uteslutas. Nu är parkvägen bred, så det inbjuder till rundkörning om den blir sammankopplad med bostadsgårdens vägsystem.

Avstånd bakom Stockholmsshems hus till gräns mellan kvartersmark och allmän platsmark måste vara tillräckligt väl tilltaget så att sprängning kan utföras inom kvartersmark på ett lämpligt sätt så att tvära sprängkanter undviks. Tillräckligt utrymme måste finnas för att lösa sophantering och handikapparkering inom Stockholmsshems fastighet.

Anslutningen mellan den nya gatan och parkmark intill den nya förskolegården behöver studeras: Det är väldigt smalt, väldigt liten yta att ta upp nivåer för anslutningar vid sidan av den nya parkstigen som ska förbi förskolegården och vidare fram till skolgården.

Planbeskrivning

I beskrivningen framgår inte var den nya lekplatsen ska ligga. Två alternativ beskrivs men alternativet vid gatan är inte aktuellt längre pga risk. Anpassning till naturvärden kan beskrivas tydligare eftersom det går att utveckla parkmarken och bergknallar och del av befintlig vegetation går att spara.

Bebyggelsen innebär ett intrång i de befintliga naturparkerna och både bergknallar och stora träd tas bort. Dock har åtgärder vidtagits för att minska intrånget så att landskapets karaktärsdrag fortfarande är läsbara, vilket är i linje med strategierna i Den gröna promenadstaden. Stigar, gångstråk samt en ny gång- cykelväg till skolan föreslås i planen likt tidigare mönster, i parkmark. I

genomförandet av planen finns möjligheter att förstärka befintliga naturvärden genom kompletterande planteringar.

Befintliga kvalitéer i området är de naturlika partierna mellan byggnaderna där terrängen med bergklackar och karaktärsfull vegetation samspelar med anlagda parkvägar. Planen redovisar parkytor intill den nya bebyggelsen som i genomförandet kan utvecklas på liknande sätt.

Eventuell flytt av befintlig elnätsstation bör studeras vidare och om möjligt undvikas.

Stockholms stadsmuseum

Stadsmuseet tillstyrker föreslagen detaljplan. Museet bedömer att bollplanen liksom övrigt föreslaget i planområdet kan bebyggas, utan att utpekade kulturhistoriska miljövärden minskar i betydelse.

Museet ser det positivt att volymer generellt föreslås uppbrutna. Avvikande kvartersstruktur på bollplanen ser museet som möjligt på denna självständiga plats. Ett högt hus ser museet möjligt att pröva. Museet anser det väsentligt att bibehålla Folkparksvägens ”gröna parkstråkskaraktär” och önskar därför flytta in föreslagen byggnad från vägen. Grön förgårdsmark till bebyggelsen är generellt väsentligt i stadsdelskaraktären. Fornlämning är borttagen och särskild hänsyn behöver därför inte tas till den. För att värna stadsdelens terränganpassade karaktär och naturmark mellan bebyggelsen, är det en stor vinst om den nya lokalgatan kan begränsas i yta och anpassas till topografin. Museet har inga synpunkter på den nya idrottsplatsen.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Illustrationerna i samrådshandlingarna visar huslameller med tydlig 1950-talsinspiration i två varianter, ett punkthus med samma fasadgestaltning samt en grupp av hus med fasader av trä som bryter mot typologin. Rådet anser att förhållningssättet till den omgivande strukturen är riktig vad gäller volym, placering och gestaltungsprincip. Rådet instämmer även i att entréernas placering mot gata är ett tillskott för stadsmiljön men anser att gestaltningen bör vässas ytterligare för att byggnaderna som sådana ska bli det moderna och positiva tillägg stadsdelens homogena och högkvalitativa bebyggelse kräver. Bland annat anser rådet att de hisstoppar som illustreras som tydliga element i taklandskapet på Stockholms shems längor bör putsas och utformas som en förlängning av fasaden som bryter igenom takfoten.

Rådet anser med ovanstående erinran att en förtätning av stadsdelen genom bebyggelse på den befintliga bollplanen är möjlig men vill påpeka att exploateringen även borde innefatta en upprustning av Solbergaskolans gårdsytor i och med att den närbelägna bollplanen bebyggs och eleverna förlorar den bollplan som används under raster.

Det är rådets mening att ett av de goda målen med översiktsplanen Promenadstaden är att söka binda områden av olika karaktär, ålder och användning till en mer sammanhängande stadsväv. Om inte stadsdelen kan gagnas av en koppling mellan bostadsbebyggelsen och industriområdet – en koppling kan ske för gående och cyklister utan att medge genomfartstrafik – bör infarten till sportanläggningen ses över och lösas på annat sätt. Fotbollsplanen borde då istället angöras via Lerkrogsvägen/Västbergavägen så att den gröna kopplingen mellan Västberga begravningsplats fram till Solbergaskolan hålls obruten. I samband med ett omstuderande av området borde även multisportarenan och boule/kul-

stöttningsbanan förläggas väster om fotbollsplanen för att göra dessa funktioner mer tillgängliga, t ex för elever och förskolebarn. Rådet kommenterade under sammanträdet att parkeringssituationen med kantsstensparkering vid Lerkrogsvägen då måste prioriteras. Skönhetsrådet tillstyrker förslag till detaljplan för bollplan och bostäder med ovanstående erinran.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshindersfrågor

Rådet har inga synpunkter

Stockholm Parkering

Parkering till de nya fastigheterna läggs i garage eller ytparkering vilket är positivt. Parkeringsplatserna vid idrottsanläggningen bör kostnadsregleras så att det inte blir långtidsuppställda fordon eller används som boendeparkering för de nya fastigheterna.

Stockholm Business Region AB (SBR)

SBR anser att det är bra att den växande staden utvecklas till en blandad stad som inrymmer arbetsplatser, handel och bostäder. Dock bör staden ta särskild hänsyn till de fåtal verksamhetsområden belägna nära Stockholms centrala delar som finns kvar. Det är viktigt att befintliga och kommande företag, med störande och/eller riskartad verksamhet, ska kunna etablera sig och växa fritt inom området utan att riskera framtida klagomål från omkringboende.

Den föreslagna funktionsblandningen i Solberga är ett bra exempel på hur den växande staden successivt utvecklas till en blandad stad som medger arbetsplatser, handel och bostäder. Detta bidrar till en bättre fördelning av dag- och nattbefolkning, vilket skapar underlag för service och ökar tryggheten då människor rör sig i stadsdelen större delen av dygnet.

Det som är speciellt med denna detaljplan är att staden vill låta Stockholmshem bygga bostadshus alldeles invid den skyddszon som finns runt Västberga industriområde. SBR ser gärna att Stockholmshems och Wallenstams nordligaste huskroppar tas bort eller eventuellt byggs med tyst sida och sovrum som vetter mot Solberga och inte Västberga industriområde.

SBR ser gärna att de bostäder som byggs förses med en viss andel kvadratmeter lokalyta för verksamheter i linje med stadens mål, uttryckt i Vision för Söderort, att det år 2030 tillkommit 60 000 nya arbetsplatser.

Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningen vill förtydliga att under rubriken ”idrottsplatsen” är det spelmåttet för 11-manna konstgräsplanen som uppgår till 60x100 meter. Förvaltningen har i övrigt inget att erinra mot föreliggande planförslag.

Utbildningsförvaltningen

Den barnkonsekvensanalys som tidigare gjorts i ärendet täcker in det mesta av utbildningsförvaltningens perspektiv. Att dylik analys genomförts finner utbildningsförvaltningen glädjande och rätt.

Utbildningsförvaltningen vill också, som i planen, betona vikten av att idrottsfunktionerna i området säkerställs samt att skolgården får ett tilltaget rum. Detta då skolgården tjänar inte bara som pedagogiskt verktyg under skoltid utan också som plats för rekreation och lek under fritid.

Som ett tillägg vad gäller byggnationen så vore det önskvärt om den S-förskola som ska byggas i två våningar istället om möjligt uppförs i tre våningar för att öka flexibiliteten för förskola och skola i området.

Övriga remissinstanser

Stockholm Vatten AB

Detaljplanen kräver omfattande nyläggning av VA-ledningar. Vattenledning måste hämtas upp i Folkparksvägen och byggas vidare i nordostlig riktning i den nya gatan. För att få rundmatning och bättre leveranssäkerhet till det nya området bör en anslutning mot Klackvägen anläggas i parkvägen öster om de planerade bostäderna. Dessutom behövs en vattenledning i den västra grenen av den nya gatan mot den planerade förskolan.

Spillvatten- och dagvattenledning behöver byggas i samma sträckning som vattenledningen, men istället för anslutning mot Klackvägen fortsätter dessa ledningar mot den nya gatans vändplan och ansluter mot ledningar i Västbergavägen.

Den västra delen av bostäderna kan anslutas direkt mot Folkparksvägen. Dagvatten ska hanteras inom respektive fastighet. Ambitionen ska vara att även större regn än 2-årsregnet, som nu är angivet i planbeskrivningen, inte ska ge ökad avrinning mot befintliga förhållanden. Särskilt behöver dagvattenhantering studeras i området kring förskolan som verkar utgöra lågpunkt i området.

I parkremsan mellan idrottsanläggningen och befintliga bostäder går ett större ledningsstråk, 1000 mm dagvatten-, 800 mm spillvatten- och 200 mm vattenledning. Detta innebär att byggnation ända ut till bestämmelsegränsen inte är möjlig utan att ledningspaketet flyttas åt sidan. En tidig kontakt med Stockholm Vatten behövs för att samråda om hur det västra området för idrottsanläggning ska disponeras så att ledningarna kan ligga kvar i nuvarande läge.

Avtal ska tecknas mellan Exploateringskontoret och Stockholm Vatten där kostnaden för att genomföra va-utbyggnaden i planen regleras. Särtaxa kan bli aktuell.

AB Fortum Värme

Fortum Värme kan erbjuda fjärrvärme. I övrigt ingen erinran gällande fjärrvärme. Ingen erinran gällande gas.

TeliaSonera Skanova Access AB

Inget att erinra.

Svenska kraftnät

Inget att erinra.

Naturskyddsföreningen Stockholm och Söderorts Naturskyddsförening

Föreningarna saknar en ordentlig inventering av naturvärdena i området. Så vitt föreningarna kan se har inte någon naturvärdesinventering gjorts inför planarbetet. Detta är mycket förvånande eftersom det handlar om ingrepp i naturmark. Om inte naturvärdena är beskrivna kan inte en rättvisande konsekvensanalys göras. Likaså saknas uppgifter om hur området används idag för rekreation. Det är bra att en barnkonsekvensanalys gjorts men Stadsbyggnadskontoret bör redovisa områdets rekreativa kvaliteter även i ett större perspektiv. Föreningarna anser att åtminstone en trädinventering görs och att den öppna marken

inventeras under sommarhalvåret för att fånga upp naturvärdena där gällande växter, fåglar, insekter m.m.

Föreningarna saknar en redogörelse för hur exploateringen av naturmark ska kompenseras. Om fungerande kompensationsåtgärder ska vidtas måste man veta vilka naturvärden som finns på platsen idag. Om Stockholms stads miljömål om att intrång i naturmark ska kompenseras måste alla detaljplaner som tar natur i anspråk föregås av en naturinventering. Annars blir stadens miljömål bara ett spel för galleriet.

Föreningarna anser att speciella p-plaster för bilpooler med laddare respektive p-plaster för elbilar bör ordningsställas. Parkering bör ske i garage under husen om grundvattnet inte påverkas nämnvärt, parkering på tomtmark bör inte förekomma för privatbilar. Parkeringstalet bör ligga lågt, 0,4 platser/lägenhet som mest. Det nu föreslagna 0,7 är för högt, men bättre än 1,0 som ofta förekommer. Älvsjö C ligger inte allt för långt bort och det går buss nära varför tillgången till kollektivtrafik bör ses som god. Ökad turtäthet med buss längs med Folkparksvägen skulle öka kollektivtrafikresandet i Solberga och bilberoende minska.

Om en ny idrottsplats byggs bör endast handikapparkering accepteras vid denna, idrottsklubbar bör uppmuntras att ta sig fram kollektivt. Stöldsäkra, väderskyddade, cykelställ bör anläggas vid idrottsplatsen för att uppmuntra cykling till och från idrottsplatsen. Om konstgräs används måste högsta miljökrav ställas på plasten som används, inga farliga ämnen får förekomma i konstgräset ens i små mängder.

Stambanan utgör en påtaglig barriär mellan Annebodaskogen i Östberga och Solbergaskogen. I detaljplanen bör undersökas hur en ekodukt skulle kunna anläggas över stambanan. Jämför med Landskapsanalysen som togs i samband med planering av kv Diabilden och Kopieramen, del av fastigheten Örby 4:1. Här visades exempel på hur och var ekodukter kunde anläggas över Örbyleden för att förbättra möjligheten för passage för djur- och växter samt människor.

Habitatnätverket för barrskogslevande arter i Solbergaskogen är starkt, men försvagas snabbt utanför skogen. Att aktivt arbeta för att spara äldre tallar inom planområdet medför att habitatnätverket för barrskogslevande arter inte försvagas ytterligare. Träd av alla sorter som ändå avverkas bör absolut inte köras bort, utan ska läggas i Solbergaskogen där det råder stor brist på död ved.

Föreningarna anser att det är ett problem om skolbarnen inte får samma tillgång till en aktivitetsyta på raster. Att skolbarn har ordentlig tillgång till spontan fysisk aktivitet är en stor hälsofråga. Kommunen bör inte planera staden på ett sätt som innebär en inskränkt möjlighet till fysisk aktivitet för barn. Just antalet steg barn tar på sina raster har stor betydelse och en närliggande fotbollsplan intill skolgården medför att barn i alla åldrar kan nyttja den ofta. När fotbollsplanen flyttas längre bort blir det mer omständigt för barn att ta sig dit och barn under 10 år får inte gå dit.

Planen antas enligt Stockholms stad inte innebära en betydande miljöpåverkan. Men eftersom natur- och rekreationsvärdena inte är tillräckligt inventerade ifrågasätter vi denna bedömning. Alltför ofta ser föreningarna att detaljplaner behövsbedöms utan att tillräckliga naturinventeringar gjorts. Barnkonsekvensanalysen tar upp en rad negativa konsekvenser av planen och vi vill lyfta fram följande stycke: *Området där den nya bollplanen placeras har en ängskaraktär och fungerar i dagsläget som ett närrekreativt område för boende. En ny*

konstgräsplan kan komma att vara uppbokad av idrottsföreningar i större utsträckning än den befintliga grusplanen vilket kan medföra att spontan lek begränsas. Samordningsmöjligheter för skola och idrottsföreningar för omklädningsrum och bollplan reduceras. Trafik till och från bollplanen och bollklubben kan resultera i en mindre periodvis ökning av genomfartstrafik på vissa av närliggande bostadsgator. Det kan påverka barnens trafiksäkerhet och rörelsefrihet på bostadsgatorna. Om bollplanen bebyggs och elevtalet samtidigt ökar till full beläggning minskas friytan per elev till knappt 20 kvm per elev. Närliggande grönområde s.k. Lillskogen som används för lek förviner delvis vid byggnation. Ovanstående gör att planen skulle kunna anses utgöra en betydande miljöpåverkan, i synnerhet om eventuella naturvärden tas i beaktande.

Sakägare enligt fastighetsförteckning

Ekonomiska föreningen Tåjärnet

Ekonomiska föreningen Tåjärnet representerar 36 fastigheter på Skohornsbacken i Solberga. Föreningen är bekymrad över avsaknaden av parkeringsmöjligheter i anslutning till Lerkrogsvägen. En parkering på Lerkrogsvägen i kombination ned att bollplanens adress bestäms till Lerkrogsvägen skulle medföra en naturlig ledning av trafiken genom Västberga industriområde och avlasta bostadsområdet Solberga.

Utan en uppenbar ledning av trafiken genom industriområdet kommer den naturliga vägen för bilister till bollplanen bli genom det väldigt barntäta bostadsområdet. Det innebär ett ökat antal fordon under kvällar och helger, tider som människor befinner sig i hemområdet. För de boende i Solberga kommer den ökade trafikmängden, förutom den uppenbart ökade olycksrisken fler bilar på gatorna medför, innebära olägenheter i hemmiljön i form av trafikbuller och ökat utsläpp av avgaser. Däremot, eftersom bilburna besökare till bollplanen företrädesvis väntas utanför skol/kontorstid innebär ökad trafikmängd på Lerkrogsvägen och utanför Solbergaskolan inget problem.

Den direkta närheten till bollplanen gör att boende på Pjäxvägen, Pliggvägen och Skohornsbacken i stor utsträckning påverkas när bilister letar parkering. Förutom fridstörande buller och avgaser kommer boende i anslutning till bollplanen få problem både med framkomligheten och eventuellt även infart/utfart till/från fastigheterna p.g.a. den ökade mängden parkerade bilar. Att den nya lokalgatan har anslutning till bollplanen från vändplanen är i sammanhanget oväsentligt eftersom besökare kommer ha ett parkeringsbehov som en vändplan inte uppfyller.

Sammanfattningsvis, den nuvarande planen har en otillfredsställande trafiklösning som enkelt kan avhjälpas med parkeringsmöjligheter i anslutning till Lerkrogsvägen.

Inga Allard, Klackvägen 35

Jag begär att ni flyttar den planerade bebyggelsen till området där ni vill anlägga en ny bollplan. Jag begär att staden gör en övergripande plan över nybyggnation och inte gör separata byggplaner utan kontroll över vilka konsekvenser för infrastruktur och miljö det får.

Byggnationen på och omkring Solberga bollplan berövar eleverna, som numera kommer att utgöras av bara yngre barn när högstadiet flyttar, sin lättillgängliga bollplan. Den berövar oss boende den viktiga lunga av träd som renar luften och dämpar trafikbullret. Den hindrar dessutom den fauna som rör sig genom

Solberga. Den förhindrar också den planerade snabbspårvägsuppgång som kunde placeras i en del av just det området. Inget av detta påverkas om ni tänker om och byggplanerna flyttas.

Att vi måste bygga hyresrätter i Stockholm är helt klart, men i detta fall vore det enda lämpliga att bygga på den öppna gräsyta nästan helt utan träd där ni vill anlägga en ny bollplan. Den gränsar till industriområdets södra del och ligger norr om fastigheten Bindsulan, där jag bor. Ni nämnde vid samrådet att där inte kunde bebyggas pga. eventuella explosionsrisker på industriområdet. Det är svårt att förstå hur denna plats kan vara mer riskabel för bebyggelse än de rätt nya husen i fastigheten Granaten med ca 120 lägenheter med balkonger som ligger bara ca 20 meter från industribyggnaderna på andra sidan Lerkrogsvägen. Riskerna kan inte vara större i industriområdets södra smala utkant.

Om så vore borde detta kunna åtgärdas. Mellan den närmaste industribyggnaden och hyreshusen kan en vacker mur eller annan skyddande åtgärd placeras, som skydd. Gärna med växtlighet framför. Den skulle då ligga i norrläge i förhållande till boningshusen vilket inte blir störande, eftersom söder- och västerlägena är viktigast att gårdar och balkonger i. Bilägarna kan nå husen från Lerkrogsvägens slut, som ligger nära.

Bengt Johansson, Stövelvägen I

Enligt planskisserna ska en ny förskola byggas vid Folkparksvägen, bara 30 meter från värmeverkets östra fasad. Enligt min mening hade barnen fått en betydligt mer trivsamt miljö på platsen för det rivna fritidshemmet. Då skulle den här viktiga oasen kunna även framledes vara till stor glädje och trivsel för de många pensionärerna i +55-föreningen på andra sidan Folkparksvägen och andra närboende.

På samma plats, där den nya förskolan planeras, revs ett fritidshem i dess idylliska trädunge häromåret. Där ska i stället ett fyra våningar högt lamellhus med 135 hyresrätter byggas kant i kant med samma väg. Därmed försvinner den fagra utsikten för de många pensionärerna i en +55-förening på andra sidan Folkparksvägen. Sommarens grönska och vackra soluppgångar ersätts med en betongfasad. Politiker och stadsarkitekter bör ta större hänsyn till trivsel och miljö för de redan befintliga invånarna i området!

Enligt samma förslag tas de flesta träden på tomten för det gamla fritidshemmet bort. Inte ens de fridlysta ekarna sägs få vara kvar! Hur kan det vara möjligt? EU:s krav på "ett nytt träd per lägenhet" verkar politiker och statsarkitekter inte ha tagit någon hänsyn till. Resultatet blir en sämre miljö. Träden fungerar ju även som luftrenare och ljuddämpare.

Det planerade hyreshuset vid Folkparksvägen skulle med stor fördel förläggas till den outnyttjade marken vid Lerkrogsvägen i stället. Enligt statsarkitekterna är det inget alternativ. De hänvisar till att bostäderna inte får ligga närmare än 170 meter från "farliga industrilokaler". Men är det verkligen så "farligt" i dag? Har någon ny utredning om de eventuella riskerna gjorts de senaste åren? Enligt min mening borde Stockholms stad utreda den här frågan på nytt. Förutsättningarna vid företaget ifråga kan ju ha ändrats på senare år.

Vid samrådsmötet hördes en hel del kritiska röster. Många invånare saknar ett helhetsperspektiv i planerna. "Hela karaktären för Solberga försvinner", "hur ska kollektivtrafiken och parkeringsfrågan lösas?" var ett par av de kritiska invändningarna. En kvinna bland åhörarna gav den här träffande sammanfatt-

ningen: – Här finns inget helhetstänk. Man har bara smält in så mycket som det bara är möjligt på varje tänkbar yta. Jag instämmer i den bedömningen. Miljön och de befintliga invånarnas trivsel och trygghet har uppenbarligen ignorerats. Helhetssyn saknas. Politiker och tjänstemän borde snarast låta genomföra en rejäl enkät i området och ta reda på hur de ser på de här stora byggprojekten. Deras livsmiljö borde prioriteras betydligt högre än i dag.

Så sent som på måndagen den 17 februari meddelade Stockholms ledande politiker att Älvsjö ska få en ny stadsdel med ytterligare närmare 10 000 bostäder (läs här: <http://www.dn.se/sthlm/alvsjo-far-nystadsdel-och-tunnelbana/>). Tunnelbanan ska förlängas från Hagsätra till Älvsjö. Hur rimmar det här beslutet med planerna på byggande av bostäder på andra sidan Folkparksvägen och vid bollplanen? Vid samrådsmötet i Solberga framkom att Stockholms stad fortfarande inte har gjort någon övergripande samordning av de här planerna med SL. Nu är behovet av samarbete således ännu större. Hur ska behovet av en fungerande kollektivtrafik lösas inför den kraftiga ökningen av antalet invånare i Älvsjö och Solberga?

Min tanke är att en den tilltänkta förlängningen av tunnelbanan från Hagsätra till Älvsjö (under jord) med fördel kunde förlängas ovan jord mellan Älvsjö och Telefonplan, kanske med ett stopp i Solberga centrum. Då skulle tvärförbindelserna förbättras kraftigt.

Linn Hagelberg och Maria Moborg, Pliggvägen 4

Jurij Alegrund och Nataliya Alegrund, Pliggvägen 7

Annette Eklind och Bertil Uddén, Pliggvägen 6

Vivan och Johnny Andersson, Pliggvägen 15 (ej sakägare)

Magnus Lundgren, ordförande Solberga Bollklubb

Med detta yttrande vill vi uppmärksamma staden på sådana frågor som oroar oss och som vi anser vara viktiga att ta fram bra lösningar på. Den föreslagna idrottsplatsen öster om nuvarande Solberga bollplan är ett stort ingrepp i vårt närområde och vi vill naturligtvis inte drabbas av några negativa framtida konsekvenser kopplade till den nya idrottsplatsen – och här åsyftas främst olika former av störningar under uppförandet av idrottsplatsen samt vid användandet av densamma (buller, ljus m.m.) men framför allt störningar i form av trafik till och från den nya idrottsplatsen.

Under samrådsmötet uppkom många frågor som handlade om den ersättningsplan som planeras att byggas på ängen öster om nuvarande bollplan. Till vår besvikelse kunde inte de närvarande tjänstemännen besvara flertalet av dessa utan hänvisade till idrottsförvaltningen som dock inte hade någon representant närvarande vid samrådet. Vi har efter mötet varit i kontakt med Hans Eriksson på idrottsförvaltningen. Vi hade hoppats på ett möte med honom innan 28 februari då besvärstiden löper ut, men tyvärr har inte Hans Eriksson möjlighet till detta. Detta yttrande är därför extra viktigt för att ansvariga tjänstemän på fastighetskontoret ska få kännedom om våra synpunkter.

Området där den nya bollplanen ska uppföras är enligt vår mening ett lugnt område som kännetecknas av ringa trafik på de omkringliggande gatorna Pliggvägen, Pjåxvägen och Skohornsbacken. Vi vill naturligtvis att uppförandet av den nya idrottsplatsen inte ska medföra att lugnet i området störs av oönskat buller och ljus från den nya idrottsplatsen, samt att boende/fastighetsägare inte ska uppleva besvär av de anläggningsarbeten (spräng-

ning, schaktning m.m.) som behöver genomföras under uppförandet av idrottsanläggningen.

Det är i synnerhet två frågor som är av särskild vikt varav den ena, trafik- och parkeringsfrågan behandlas under nästa rubrik. Den andra frågan som vi tycker att vi inte fått något tillfredsställande svar på är frågan om sprängningar (och framför allt i vilken omfattning). Orsaken till vår oro är att sprängningen av kraftledningstunneln genom Solberga orsakade skador i vissa av fastigheterna i vårt område. Vi vill ju naturligtvis inte att detta ska upprepas i samband med att idrottsanläggningen uppförs. För just detta ärende önskar vi mer detaljerad information om hur dessa sprängningar kommer att genomföras.

Såväl idrottsplatsen, och i synnerhet de nya bostäderna kommer att innebära ökad trafik i området. Något som vi därför känner oro över är bristen på parkeringar. I nuläget är våra gator, Pliggvägen, Pjäckvägen, Skohornsbacken m.m. redan hårt belastade av parkerade bilar. Vi ställer oss frågande till den i sammangången lilla parkering som är tänkt att tillhöra den nya fotbollsplanen. Det nya bostadsområdet i kombination med idrottsplatsen och den därav uppkomna trafiksituationen ser vi som en möjlig risk/störning som staden måste beakta vid uppförandet av idrottsanläggningen.

Vi motsätter oss med skärpa förslag som skulle kunna innebära mer biltrafik i vårt närområde. Vi vill att våra barn även i fortsättningen ska kunna röra sig tryggt på våra gator utan att riskera att bli påkörda av stressade bilister som jagar parkeringsplats. Som vi har förstått det så vill staden av säkerhetsskäl (farligt gods på Lerkrogsvägen) inte ha anslutning till idrottsplatsen via Lerkrogsvägen, i stället planeras denna att ske via en förlängning av Folkparksvägen. I och med att den parkeringsplats som planeras för idrottsplatsen inte kommer att vara särskilt stor så är det enligt vår mening en realistisk risk att besökare via Folkparksvägen (då detta är idrottsplatsens officiella adress) kommer att leta parkeringsplats på närliggande gator när de finner att samtliga platser på idrottsplatsens parkering redan är upptagna. Eftersom parkeringsplatser redan i dag är en bristvara i området så kommer inte de nya husen och den nya idrottsplatsen resultera i fler p-platser relativt antalet förväntade bilar. En konsekvens av detta är att trafiken i vår del av Solberga mycket väl kan öka genom alla besökare som förgäves letar efter en plats att parkera sin bil på.

För att motverka risken att detta skall uppstå har vi två förslag:

- 1) Att staden uppför en något större P-plats (20 – 25 bilar) längs med Lerkrogsvägen på vilken man kan stå 2 timmar med P-skiva. Nuvarande gång- och cykelväg längs med Lerkrogsvägen kan i så fall sträckas om så att den löper bakom parkeringsplatsen. Genom att upplåta parkering med P-skiva så elimineras risken att p-platserna blir en form av permanent parkering, vilket i sin tur skulle leda till att besökare skulle behöva åka runt i närområdet för att hitta p-plats osv. De förslagna p-platserna ska heller inte ha p-avgift via SMS då detta bara leder till att p-platserna inte används och att besökarna till idrottsplatsen i stället åker runt i närområdet för att hitta (gratis) p-plats.
- 2) Om man anger adressen till idrottsplatsen som Lerkrogsvägen skulle det troligtvis leda till att besökare i första hand angör idrottsplatsen via Lerkrogsvägen. Även trafiken via den förlängda Folkparksvägen borde på detta sätt minska (till fördel för de boende där).
- 3) En ytterligare åtgärd man skulle kunna vidta för att skydda vårt område mot oönskad biltrafik är att införa särskild boendeparkering på Pliggvägen/Pjäckvägen så att endast personer med särskilt tillstånd har rätt att parkera

där – dock finns vissa nackdelar med en sådan lösning. Troligtvis kan ett genomförande av punkt 1 och 2 ovan i sig innebära att punkt 3 inte behöver genomföras.

Sandvik AB

Sandvik AB yttrar sig i ärendet som sakägare då bolaget bedriver verksamheter på fastigheterna Arbetslaget nr 1, 2, 3, Timpenningen nr 5 samt Västberga 1:1 som ligger i Västberga industriområde, Stockholms stad.

Sandvik AB:s verksamheter i Västberga drivs med tillstånd enligt miljöbalken. Tillståndet medger den verksamhet som bedrivs inkluderat de risker som verksamheten medför för miljön och människors hälsa. Tillståndet enligt miljöbalken medger bland annat emissioner till vatten och luft samt av buller. För detta finns villkor i tillståndsbeslutet.

Om den planerade bebyggelsen i Solberga enligt planförslaget ändrar förutsättningarna för Sandviks verksamheter så att villkor, t.ex. för bulleremissioner, inte längre kan innehållas, måste kommande fastighetsägare eller annan intressent i projektet stå för de kostnader som uppstår för åtgärder inom Sandviks verksamheter i Västberga, så att villkor ska kunna innehållas. Det inkluderar de undersökningar som kan komma att krävas för att identifiera nödvändiga åtgärder.

Övriga, ej sakägare

Yimby

Yimby ställer sig positivt till flyttandet av bollplanen, anläggandet av en ny gata samt byggande av mer bostäder i Solberga, men anser att bebyggelsen – i enlighet med promenadstaden – bör vara tätare, samt att det borde beredas plats för lokaler i bottenvåningarna.

Beträffande gatustrukturen förordar Yimby att den nya gatan knyts ihop med Lerkrogsvägen/Västbergavägen i norr och redan nu detaljplaneras för eventuell framtida spårväg, att Klackvägen dras fram till den nya gatan samt att hyresrätterna i planområdets sydvästra del byggs så att det även där kan dras fram en lokalgata till Folkparksvägen.

Solberga är ett perifert område i Stockholm som i hög grad saknar de stadsmässiga kvaliteter som Yimby vet efterfrågas, och de vill att det tas ett större grepp kring området och dess framtida exploatering.

Den nya gata som planeras i området är ett centralt stråk för eventuell framtida spårtrafik i söderort. Detta bör hanteras på högre nivå än denna detaljplan, men får inte omintetgöras av en kortsiktig plan. Såväl sträckningar mot Årstaberg som Telefonplan norrut som Älvsjö, Örby och Högdalen söderut skulle ha en lämplig dragning den här vägen, varför man bör göra som i detaljplanen för Kabelverket i Älvsjö/Solberga och rita in spårvägsspår redan nu innan några beslut om spårväg är fattade så spår kan läggas i gatan utan ny detaljplan i framtiden.

För att inte få all trafik på den nya gatan bör ytterligare en lokalgata anläggas i nordväst genom att kvarteret mot Folkparksvägen förskjuts mot sydost. Klackvägen bör också dras fram till den nya gatan.

För att ge ett utvecklingsbart gatunät bör den parkering som inte förläggs i garage beredas plats längs lokalgatorna snarare än på separata parkeringsytor.

Därtill anser Yimby att den markslösande förgårdsmark (som för övrigt rimmar mycket dåligt med visionen om en promenadstad) som förslaget innehåller bör ersättas med bredare gator och trottoarer. Privat mark bör enbart finnas innanför byggnationen i respektive kvarter.

Kvarteret mot Folkparksvägen bör byggas tätare och slänten mot Lerkrogsvägen skulle kunna vikas för kommersiella lokaler och kontor. Ett bra sätt att förtäta bebyggelsen är att bygga slutna kvarter.

För att möjliggöra de gatu- och spårvägsbeslut som förordas behöver barnutredningens alternativa förslag om utveckling av skolgården också genomföras för att inte gatans barriäreffekter mot bollplanen ska bli för påtagliga.

Yimby anser att planförslaget brister i sin analys av grönområden. Marken mellan Lerkrogsvägen och den föreslagna bebyggelsen är inte attraktiv ur rekreationssynpunkt och bör inte sparas bara för att något ska sparas. I närheten av planområdet finns Kristallparken, som utnyttjas flitigt. Bevarande av grönområden i Solberga bör koncentreras till detta område, medan det i övrigt torde räcka med mindre lekplatser och fickparker.

Älvsjö Miljöråd

Detaljplanen saknar en bred miljöbedömning av alla de byggprojekt som nu genomförs i Solberga och Älvsjö. Miljörådet riktar skarp kritik mot hela samrådsprocessen så som staden lagt upp denna. Genom att dela upp byggnadsprojekten i småbitar otydliggörs helheten och den totala miljöpåverkan framgår inte tydligt. Bygger man tusentals bostäder och höjer invånarantalet i både Solberga och Älvsjö måste detta också omfattas av en riktig samhällsplanering. Planen saknar förslag på lösningar för handel och social service, det saknas konkreta förslag för att förbättra Solbergas underdimensionerade kollektivtrafik. Det saknas genomtänkta lösningar på trafik- och parkeringssituationen längs områdets pulsåder Folkparksvägen, samma sak gäller Älvsjövägen.

Miljörådet saknar förslag på kraftfulla åtgärder för att sanera bort ett av både Solbergas och Älvsjös allvarligaste miljöproblem: bullret från trafiken och då inte minst från E4:an. Den rådande situationen är ett brott mot Miljöbalken och Miljörådet anser att en omedelbar hastighetssänkning måste införas på E4:an. Miljörådet är kritiskt till hur staden fortsätter att bygga bostadshus i miljömässigt dåliga lägen genom att åsidosätta normer som ska gälla för att kunna uppnå riksdagens miljömål. Stockholms stad medverkar till framtida hälsoproblem genom att föreslå bostäder intill miljöfarliga industrier och avlägsna barnens grönytor och bollplaner vid Solbergaskolan. Miljörådet önskar en konkret plan för ersättningsåtgärder inte bara några allmänt hållna synpunkter om att skolans närmiljö kan upprustas. Förslusten av viktig grönska är allvarlig, det rör sig om ca 100 fullvuxna träd i skolans närhet. Förslaget saknar analys av skuggningseffekter på de små ytor som blir kvar i skolans närmiljö.

Miljörådet anser inte att den föreslagna bebyggelsen har anpassats till Solbergas kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljö avseende struktur och gestaltning. Stora delar av förslaget bryter mot den arkitektoniska utformningen i Solberga, vilket bör rättas till genom att delar av planen arbetas om och bantas. Förtätningen slår sönder den struktur som utmärker Solbergas planering på så sätt att huskropparna placeras för tätt med kraftig negativ påverkan på de närboende som berövas grönskan mellan husen med ljus och rymd. Speciellt märkbart blir detta runt det höghus som planeras vid Pliggvägen men som inte redovisas ordentligt i handlingarna. Staden bör göra om samrådet och presente-

ra fullständiga handlingar med redovisning av höghusets placering, utseende, materialval och beskuggning. Gällande förslaget att uppföra ett hyreshus längs Folkparksvägen anser Miljörådet att det inte ska utformas med entréer rakt ut mot Folkparksvägen. Ur barnperspektiv är detta en dålig lösning. Entrédörrar mot Folkparksvägen bör undvikas även av bullerskäl.

Miljörådet ifrågasätter stadens resonemang om att ny bebyggelse på grönområdet ska prövas och samtidigt kan kvaliteten på andra parker i området förbättras. Enligt Miljörådet är detta att blanda päron och äpplen. Ett grönområde med stora välväxta träd och buskar men naturlig förna och icke hårdgjord mark utför stora ekosystemtjänster vilka inte kan ersättas av att staden upprustar parker i området. Sanningen är att minst 100 stora välväxta träd måste fällas, varav flera tallar är 150 år och äldre.

Miljörådet ställer sig helt avvisande till att Solberga bollplan. Ur ett barnperspektiv är denna exploatering oacceptabel. Bollplanen bör behållas och moderniseras med sitt utmärkta läge för samutnyttjande med skolan. Vinsten av detta är större än att flytta hela anläggningen och orsaka negativ påverkan på flera andra boende i området. Ett annat argument är att varken samrådet eller detaljplanen redovisat hur de trånga gatorna i kvarteren runt Pliggvägen ska kunna ta emot trafik till den nya bollplanen. Parkeringsfrågan för en ny bollplan med större verksamhet har inte beaktats ur den verklighet som råder i kvarteren med en i det närmaste hopplös parkeringssituation. Staden har heller inte redovisat hur de närboende ska kunna skonas från fotbollsplanens ljusriggar eller för den delen buller som i ett slag förändrar de närboendes såväl inne- som utemiljö.

Stadens samråd uppfyller inte PBL:s bestämmelser. Miljörådet klagar på insatsen från SBK:s tjänstemän under samrådsmötet. De ansvariga lyckades inte samla tjänstemännen från kommun eller de närvarande byggföretagen i en gemensam panel för att underlätta kommunikationen. Detta skapade stor förvirring och gjorde det svårt för medborgarna att höra vad som sades och av vem. Mötet saknade mikrofon och högtalarutrustning. Besökarna ställde en lång rad frågor som de ansvariga inte kunde svara på. I stället uppmanades allmänheten att skicka in sina frågor skriftligt. Många invände mot detta och menade att avsikten med ett öppet samråd väl ändå var att få svar på frågor. Staden lämnade då svaret att det var för kostsamt att ha med flera tjänstemän på samrådsmöten utanför kontorstid. En anmärkningsvärd ståndpunkt som inte har stöd i vare sig PBL eller miljöbalken.

Miljörådet skulle vilja se ett bättre anpassat förtätningsförslag som ser till helheten och som förvaltar de stora värden som är knutna till Solbergas olika delar. Miljörådet anser att detta förslag leder till en önskad överexploatering som smular sönder de värden som hittills utmärkt boendet i Solberga. Miljörådet önskar att detaljplanen i mycket högre grad tar fasta på de värden som stadsmuseet anser skyddsvärda i Solberga.

Montessoriförskolan Bambini

Förskolan oroar sig för den ökade biltrafik som de ser att den nya bollplanen riskerar att leda till. Pliggvägen och Pjäxvägen kommer att vara naturliga val för många att ställa bilen på då det, i förslaget, inte kommer att byggas några parkeringsplatser i nära anslutning till bollplanen. En mycket stor del av bollplanens bilburna besökare kommer att köra förbi Montessoriförskolan Bambini på Pliggvägen 27. Att planera en ny bollplan som medför kraftigt ökat antal

bilar framför en förskola äventyrar barnens säkerhet. Dessutom blir det mer buller och avgaser på förskolans gård där barnen leker.

I förslaget är bollplanens officiella adress Folkparksvägen. Den som inte känner till området kommer med största sannolikhet att titta på Google och få uppfattningen att han/hon ska köra genom Solberga. I steg två kommer bilisten troligen leta parkering så nära bollplanen som möjligt. Förskolan anser därför att bollplanen bör ha adress Lerkrogsvägen samt att förslaget ska kompletteras med en parkering på Lerkrogsvägen. Dessa förändringar hoppas och tror förskolan skulle leda till att trafiken på ett naturligt sätt kommer att ledas in genom industriområdet. I industriområdet riskerar inga barn att bli påkörda och trafiken stör inte barnens utomhusmiljö.

Seppo Mälkki, Pliggvägen 41

När det gäller bebyggelse och förtätning tycker Mälkki att en levande stad i största möjliga bör se på områden som aldrig kan återställas. Staden kommer med den tilltagande förtätningen att behöva alla gröna skogar den har, speciellt om den har unika egenskaper som Solbergaskogen har med en egen biotop.

Ni kan tillverka en ny Solbergaskog om ni nu naggar den för mycket i kanten. Bygg en fyra meter högt betongmur runt skogen, riv de nybyggda husen och återställ skogens yta till 2000 års gräns. Kasta sen in en brandbomb och låt skogen brinna upp. Lämna den i fred i trehundra år - så kanske ni når dagens standard. Ni har visserligen då utrotat den unika Solbergagrodan, men det gjorde upptäckarna för några hundra år sen med dronten också.

En naturskog behöver hundratals år på sig att för att växa upp, i fred från stads-trädgårdsmästare utan känslor. Ju mera Stockholm förtätas - desto viktigare blir stadens gröna lungor. Utan att vara trädkramare kan jag påstå att domesticerade stadsparker är det tråkigaste som finns. Dessutom är djurlivet i dem torftigt. Varför inte istället asfaltera allting med grön asfalt? Tänk om.

Utse även Solbergaskogen till naturskyddsområde. Kommande generationer kommer att tacka er. Eller så kommer era efterlevande att likt citymarodören Hjalmar Mehrs arvingar m.fl. för alltid få bära er skuld i att ni förstörde Stockholms lungor.

Stella Edgren, Sandalmakarbacken 15

Edgren protesterar mot mer byggnationer i Solberga. Man måste först tänka på att bygga ut kollektivtrafiken samt att lösa den svåra parkeringsfrågan som råder i Solberga innan man bygger fler bostäder.

Marie Järvås, Sulvägen 35

Solberga är mycket uppskattat för det gröna i området av oss som bor här, och många av oss har valt att bo här för att vi trivs och mår bra av att ha det gröna nära. Området behöver alla sina gröna dungar och träd för att ta hand om de luftföroreningar som drabbar oss av trafiklederna som omgärdar Solberga.

Att bygga bostäder på bollplanen för att bygga en ny bollplan på annan plats verkar otroligt dumt och slöseri med pengar. Bollplanen är väl fungerande och ligger idag på bästa ställe intill skolan och de som använder den kontinuerligt.

Den gröna dunge intill Folkparksvägen, med en hel del stora och gamla träd bl.a. ekar, tallar och pil men framför allt stort grönt mångfald och rikt fågelliv, fungerar som mellanlandningsplats för en hel del djur. Av ritningarna ser det ut

som att den i stort sett försvinner och endast berget lämnas kvar, vilket skulle vara en total katastrof på den viktiga nyckelbiotop denna gröna dunge innehar idag i området. Dungen är oerhört viktig som mellanlandningsplats och länk i det gröna nätverket i området och ska absolut lämnas orörd, annars får det stora konsekvenser för djur- och fågellivet för hela området.

Folkparksvägen har varit känd som "vägen genom skogen", kommer man körande på den känns det som att köra igenom en skog. Det är en upplevelse vi som bor här uppskattar och är mycket stolta över. Tyvärr har denna upplevelse sakta men säkert börjat avta genom att flera nybyggnationer har byggts längs med vägen. Nu behövs det inga fler husfasader längs med vägen utan låt de gröna dungar som finns kvar få vara där. De har en viktig funktion för trivsel i området och för nätverket för det rika djur- och fågellivet.

Höghus behöver vi inte heller ha fler av i området. Solberga är känt för sin låga bebyggelse som integrerar bra i det gröna. Dock ser vi hur höghusen gör sitt intrång i området mer och mer vilket inte uppskattas utan förstör den harmoni i bebyggelsen som området präglats av.

Använd området som gränsar till Västberga industriområde för bygge av bostäder och lös problemet med de risker det innebär, istället för att flytta barnen i området till dessa risker. Gränsen mot industriområdet är inte heligt och skulle må bra av att fräschas upp och göras mer trivsamt för oss boende i området. Var rädda om de två mistlarna som finns i ett par av träden där.

Vill även hänvisa till en stor undersökning som gjordes genom intervjuer med de boende i området för ett antal år sedan där det framkom att det gröna och naturen i området var oerhört viktigt.

Susanne Werlinder
Planchef

Per Anders Olsson
Planarkitekt